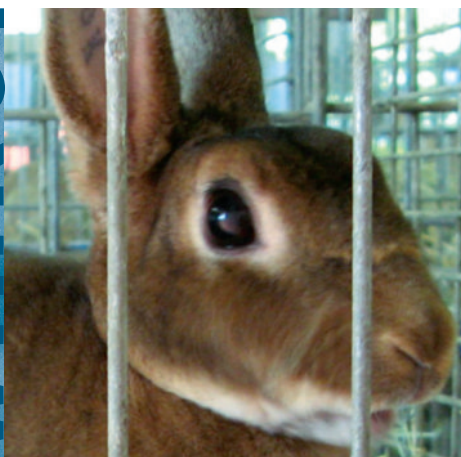

De productie van en handel in konijnenbont in de Europese Unie

Jorine Rommers
Michiel van Galen
Eddie Bokkers

December 2007

Rapport 236

De productie van en handel in konijnenbont in de Europese Unie

Jorine Rommers¹

Michiel van Galen²

Eddie Bokkers¹

¹Animal Sciences Group

²Social Sciences Group

Wageningen Universiteit en Researchcentrum

Wetenschapswinkel Wageningen UR
December 2007

Rapport 236

De productie van en handel in konijnenbont in de Europese Unie

Jorine Rommers, Michiel van Galen, Eddie Bokkers
Animal Sciences Group en Social Sciences Group, Wageningen UR

Wetenschapswinkel Wageningen UR, rapportnummer 236
December 2007

ISBN: 90-8585-078-9
Omslag: Andrew Zeegers, Domino Design, Groningen
Omslagfoto: Jorine Rommers
Lay-out: Hildebrand DTP, Wageningen
Druk: Grafisch Service Centrum Van Gils, Wageningen
www.wetenschapswinkel.wur.nl

De Productie van en handel in konijnenbont in de Europese Unie

Rapportnummer 236

Jorine Rommers, Michiel van Galen en Eddie Bokkers, Wageningen, december 2007

Opdrachtgever

Stichting Bont voor Dieren
Postbus 92044
1090 AA Amsterdam
Telefoon: 020 - 676 66 00
Fax: 020 - 676 89 77
e-mail: info@bontvoordieren.nl

De dierenbeschermingsorganisatie Stichting Bont voor Dieren richt zich tegen de productie en gebruik van bont en probeert haar doel te bereiken door middel van het geven van voorlichting en het lobbyen op regionaal, landelijk en Europees niveau.

Onderzoeker

Dr. ing. Jorine Rommers
Cluster Systeem Innovaties,
Animal Sciences Group, Wageningen UR
Postbus 65
8200 AB Lelystad
e-mail: Jorine.Rommers@wur.nl

Het cluster Systeem Innovaties houdt zich bezig met de integratie van veehouderijbedrijven in productieketens. Daarnaast richt het zich op duurzame inpassing van de veehouderij in de groene ruimte.

Onderzoeker

Drs. Michiel van Galen
LEI
Social Sciences Group, Wageningen UR
Postbus 29703
2502 LS Den Haag
e-mail: Michiel.vanGalen@wur.nl

Het LEI ontwikkelt voor overheden en bedrijfsleven economische kennis op het gebied van voedsel, landbouw en groene ruimte. Met onafhankelijk onderzoek biedt het zijn afnemers houvast voor maatschappelijk en strategisch verantwoorde beleidskeuzes

Projectbegeleiding en onderzoeker

Dr. ir. Eddie Bokkers
Leerstoelgroep Dierlijke Productiesystemen
Animal Sciences Group, Wageningen UR
Postbus 338
6700 AH Wageningen
e-mail: Eddie.Bokkers@wur.nl

De Leerstoelgroep Dierlijke Productiesystemen onderzoekt duurzame opties voor complexe, maatschappelijk gedreven problemen in allerlei vormen van dierhouderij.

Wetenschapswinkel Wageningen UR

Postbus 9101
6700 HB Wageningen
Telefoon: 0317 - 48 39 08
e-mail: wetenschapswinkel@wur.nl
internet: www.wetenschapswinkel.wur.nl

Maatschappelijke organisaties zoals verenigingen en belangengroepen, die niet over voldoende financiële middelen beschikken, kunnen met onderzoeksvragen terecht bij de Wetenschapswinkel Wageningen UR. Deze biedt ondersteuning bij de realisatie van onderzoeksprojecten. Aanvragen moeten aansluiten bij de werkgebieden van Wageningen UR: duurzame landbouw, voeding en gezondheid, een leefbare groene ruimte en maatschappelijke veranderingsprocessen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	vii
Samenvatting	iv
Summary	xi
1 Inleiding	1
2 De konijnenhouderij	3
2.1 Het wilde konijn en de haas	3
2.2 Domesticatie en rassen	3
2.3 Huisvesting van konijnen	4
2.4 (Re-) Productie van konijnen	4
2.5 Slachten van konijnen	5
2.6 Verwerken van de pels	5
2.6.1 Het looien van de pels	5
2.6.2 Het vervaardigen van garens, wol en vilt	6
3 De handel in konijnenpelzen binnen de EU en met de EU	7
3.1 De EU-handel in konijnenpelzen	7
3.1.1 De handel in ongelooide konijnenpelzen	9
3.1.2 De handel in gelooide niet samengevoegde konijnenpelzen	12
3.1.3 De handel in gelooide samengevoegde konijnenpelzen	15
3.2 De waarden van konijnenpelzen	18
3.3 Handelsgegevens veilinghuizen	18
3.4 De handel in pelzen van het Orylag konijn	19
3.5 De handel van konijnenpelzen in China	19
4 Welzijnsregelgeving omtrent het houden van konijnen	21
5 Discussie	23
6 Conclusies en aanbevelingen	25
Referenties	27

Voorwoord

Het dragen en gebruiken van bont is al decennia lang punt van discussie in westerse landen. Meestal gaat het dan over zeehonden-, vossen-, en nertsenbont. Konijnenbont krijgt meestal weinig aandacht, hoewel het regelmatig gebruikt wordt in kleding, kledingaccessoires en allerlei snuisterijen. Stichting Bont voor Dieren wilde graag meer weten over de productie van en handel in konijnenbont en kwam met deze vraag terecht bij de Wetenschapswinkel van Wageningen UR. Deze heeft de vraag opgepakt en het onderzoek is vervolgens uitgevoerd in twee fases. De eerste stap is gezet door studenten in het kader van het onderwijselement Academic Master Cluster. In de tweede fase hebben onderzoekers van de Animal Sciences Group en het LEI door de studenten verworven gegevens verder uitgediept en uitgebreid, wat heeft geleid tot dit Wetenschapswinkelrapport.

De volgende mensen willen we bedanken: de studenten van Wageningen Universiteit, Annefleur Broekhuizen, Myranda van Kooten, Philip Lenaers, Nonja Romijn, Levi Stickelbruck en Marijke Warnas voor het werk dat ze in 9 weken verzet hebben voor dit project; Willy Baltussen voor de coördinatie binnen het LEI van Wageningen UR; dhr Daniel Allain van het INRA (l'Institut National de la Recherche Agronomique) in Toulouse, Frankrijk, dhr Joop Lensink van het ISA (Institut Supérieur d'Agriculture) in Lille, Frankrijk, dhr de Boeck van konijnenslachterij Lonki in België, dhr Dubaere van Dubaere-Van den Avenne N.V., internationaal handelsbedrijf in onder andere konijnenpelzen te Meulebeke in België; dhr Thonnes, voorzitter van konijnenfokvereniging in Bedburg-Hau, Duitsland, dhr Steven Lukefahr van Texas A&M University, Verenigde Staten van Amerika, de veilinghuizen Kopenhagenfur in Denemarken, Finland fur in Finland, Sojuzpushnina in Rusland, en Audong te China voor het leveren van informatie; Dhr Luming Ding (PhD student bij Dierwetenschappen) voor het vertalen van twee Chinese artikelen; en tot slot Gerard Straver coördinator van de Wetenschapswinkel van Wageningen UR voor zijn belangstelling en hulp waar nodig.

Eddie Bokkers, projectleider

Samenvatting

Het gebruik van konijnenbont speelt in discussie over bont een geringe rol, terwijl het toch regelmatig gebruikt wordt in allerlei producten. Over de productie van en handel in konijnenbont is weinig bekend. De behoefte bestaat binnen Stichting Bont voor Dieren, maar ook binnen zusterorganisaties van Bont voor Dieren, om burgers ook over dit deel van bontgebruik en bontproductie voor te lichten. Voor goede voorlichting is betrouwbare informatie nodig en daarom was het doel van dit onderzoek om meer inzicht te krijgen in de productie van en handel in konijnenbont in de Europese Unie.

Het houden van (bont)konijnen

De productie van konijnenpelzen is op te delen in drie circuits: konijnen die speciaal worden gehouden om konijnenpelzen van goede kwaliteit te produceren (Rex konijn, Orylag konijn), konijnen die gehouden worden voor de vleesproductie en waarvan de pels een bijproduct is van mindere kwaliteit, en konijnen die gehouden worden in de sport/hobbysector en waarvan het overschot aan dieren op kleine schaal bijdraagt aan de pelzenproductie in ieder geval Duitsland. Productiekonijnen worden over het algemeen in kooien van draadgaas gehouden. De afmeting van de kooien is veelal 50x60 cm voor voedsters en 50x70 cm voor vleeskonijnen, waarbij de vleeskonijnen in groepen van zes worden gehouden. Het Orylag konijn – een speciaal in Frankrijk gefokt en commercieel gehouden bontkonijn – zit in een tweemaal zo grote kooi en wordt vanaf 8 á 9 weken individueel gehuisvest. Over het houden van Rex konijnen is weinig bekend. Nederland heeft als enig land in de EU een welzijnsverordening voor konijnenvleesproductie waarin zowel de kooi-inrichting als kooi-afmetingen zijn vastgelegd. Konijnen brengen gemiddeld zeven worpen per jaar voort, wat overeenkomt met gemiddeld 40-55 konijnen in de vleessector en 35-40 konijnen voor het Orylag konijn op jaarbasis. De rammen worden niet gecastreerd. Vleeskonijnen worden op 10-12 weken leeftijd geslacht, het Orylag konijn op 18-19 weken leeftijd. De dieren worden op een slachterij geslacht, waarbij ze veelal door middel van een elektrische schok worden verdoofd en vervolgens gestoken om dood te bloeden. Orylag konijnen hebben een dubbel-doel functie. Ze leveren een bontpels maar het vlees wordt ook gebruikt voor humane consumptie. Van Rex konijnen is dit niet bekend.

De handel van konijnenpelzen in en met de EU

Konijnenpelzen vallen in de internationale handel onder drie categorieën met een oplopende marktwaarde: ongelooide pelzen, gelooide niet samengevoegde pelzen en gelooide samengevoegde pelzen. Met de term samengevoegd wordt bedoeld dat (delen van) pelzen aan mekaar zijn gezet zonder dat het al kleding, kleding accessoires, of andere artikelen van bont zijn. Konijnenpelzen worden veelal in gedroogde vorm verhandeld (= ruwe pelzen). In een later stadium worden de pelzen gelooide en worden als gelooide niet samengevoegde pelzen en gelooide samengevoegde pelzen verder verhandeld. De pelzen afkomstig van de vleesproductie worden gekwalificeerd als laagwaardig. Hoewel aanwijzingen zijn gevonden in de literatuur dat pelzen van vleeskonijnen geschikt zouden zijn voor bont zijn geen aanwijzingen gevonden dat dit ook daadwerkelijk gebeurt. De haren van deze pelzen worden veelal gebruikt voor het vervaardigen van wol, garens en vilt. Aan de hand van de Eurostat data was het mogelijk om handelsstromen van konijnenpelzen (pelzen van vlees- en bontkonijnen samen) in kaart te brengen. Het grootste deel van de invoer van konijnenpelzen in de EU-landen bestaat uit ongelooide pelzen. Deze invoer wordt echter sinds 2001 niet meer apart geregistreerd en is daarom geschat voor 2005. Op basis van die schatting bedroeg de import van ongelooide konijnenpelzen 38 miljoen stuks in 2005. In totaal werden in 2005 ongeveer 6 miljoen gelooide niet samengevoegde konijnenpelzen geïmporteerd. De totale import van gelooide samengevoegde konijnenpelzen bedroeg ongeveer 830 duizend stuks in 2005. Een schatting van de export van ongelooide pelzen door de EU-landen lag rond 65 miljoen stuks in 2005. De export van de gelooide, niet samengevoegde pelzen fluctueerde de laatste jaren rond de 20 miljoen pelzen. De export van gelooide samengevoegde pelzen is relatief klein met 2 tot 2,5 miljoen pelzen. De EU als totaal is een netto exporteur van konijnenpelzen. Met name in de categorie gelooide niet-samengevoegde pelzen heeft de EU een handelsoverschot met de rest van de wereld. De waarde van de ongelooide pelzen is aanzienlijk lager dan die van de gelooide pelzen. De samengestelde gelooide pelzen zijn op hun beurt weer duurder dan de niet-samengestelde pelzen.

De handel in en met de EU per productcategorie

Voor wat betreft de ongelooide konijnenpelzen spelen België, Frankrijk, Spanje en Italië een belangrijke rol in zowel de import als de export. De import van ongelooide pelzen is voornamelijk afkomstig uit andere EU-landen. Pelzen die geïmporteerd worden van buiten de EU zijn vooral afkomstig uit Zuid-Amerika. Meer dan de helft van de pelzen wordt geëxporteerd naar andere EU-landen. Na België, Portugal en Spanje, zijn ook Roemenië, China en de VS belangrijke afzetmarkten van ongelooide konijnenpelzen.

Voor wat betreft de gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen zijn Spanje, Frankrijk en België de grootste exporteurs in de EU. Italië is een netto-importeur van konijnenpelzen, waarschijnlijk vanwege de mode-industrie. Als landen van herkomst is met name Spanje erg belangrijk, terwijl Roemenie, China en vooral Marokko de laatste jaren in opkomst zijn als leverancier van gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen. De Europese pelzen gaan vooral naar landen buiten de EU, waarbij China en Turkije snel groeiende afzetmarkten zijn.

Spanje is de grootste exporteur van gelooide samengevoegde pelzen. Andere Europese landen die zich bezighouden met de export van gelooide samengevoegde konijnenpelzen zijn Duitsland, Polen, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk. Echter, de handelsvolumes in deze productcategorie zijn zeer beperkt. De pelzen worden voor een deel binnen en een deel buiten de EU afgezet. Buiten de EU-landen worden steeds meer pelzen geëxporteerd naar China. Pelzen die in de EU geïmporteerd worden van buiten de EU zijn afkomstig uit China, Marokko en Turkije.

Conclusies

In de EU vindt productie van en handel in konijnenpelzen plaats. In de statistieken wordt echter geen onderscheid gemaakt tussen inferieure pelzen van vleeskonijnen en van hoge kwaliteit pelzen van bontkonijnen waardoor het moeilijk is een schatting te geven van de precieze omvang van de productie en handel in konijnenbont. Op basis van wat bekend is van de productie van vleeskonijnen wordt gesuggereerd dat de handel in konijnenpelzen van hoge kwaliteit van geringe omvang is zowel in economische als numerieke zin. In Frankrijk worden op speciale bedrijven Orylag konijnen gefokt. Deze konijnen geven zowel een hoge kwaliteit pelzen als vlees dat als exclusief wordt verkocht. Het is niet bekend hoe dit zit met andere bontkonijnen. De wijze van houden is ongeveer bekend van Orylag konijnen maar niet van andere bontkonijnen.

Summary

Rabbit fur does not play an important role in the discussion about the use of animal fur. Nevertheless, rabbit fur is used in a variety of products. There is a gap in knowledge about the production of and trade in rabbit fur. The foundation Fur for Animals wants to know more about the production of and trade in rabbit fur to be able to inform citizens about this part of the fur industry. The objective of this research, therefore, was to gain insight into the production of and trade in rabbit fur.

Keeping (fur)rabbits

The production of rabbit fur can be divided into three groups: rabbits specially bred for their fur (Rex rabbit, Orylag rabbit), rabbits specially bred for meat (their fur is of inferior quality), and rabbits kept for fun (hobby). Meat rabbits are commonly housed in wire cages. The dimension of a cage varies between 50x60 cm for rabbit does and 50x70 for meat rabbits. The meat rabbits are commonly housed in groups of approximately six rabbits. The Orylag rabbit is also housed in wire cages, which dimensions are double the size of the cage of the meat rabbits and animals are housed individually from 8 to 9 weeks of age onwards. No information was found about the housing of Rex rabbits. The Netherlands is the only country in the EU that has legislation for the dimension and construction of the cages for rabbits kept for meat production. Rabbit does produce approximately seven litters per year. This results in 40-55 meat rabbits and 35-40 Orylag rabbits per year. The bucks are not castrated. Meat rabbits are slaughtered at 10-12 weeks of age, whereas the Orylag rabbit is kept until 18-19 weeks of age. At the slaughterhouse animals are electrically stunned and stabbed to bleed. Orylag rabbits have a dual purpose, besides the skin also the meat is used for human consumption. This is not known for Rex rabbits.

Trade in rabbit fur skins in and with the EU

Rabbit fur skins are categorized into three groups in the international trade: raw fur skins, tanned or dressed fur skins not assembled, and tanned or dressed fur skins assembled. Rabbit fur skins are commonly traded in dry form (raw fur skins). Although there are indications that the meat rabbit skin can be used for fur production, this is not common practice. Meat rabbit skins have an inferior quality and are commonly used to produce yarn, wool or felt. Based on Eurostat data it was possible to map the trade of rabbit skins, but no distinction could be made between skins of meat rabbits and skins of fur rabbits. So, numbers given are based on total trade in rabbit fur skins between EU nations and between EU nations and countries outside the EU. The greatest part of the import of rabbit fur skins in EU-countries exist of raw rabbit skins. This import was estimated on 38 million in 2005. In total, 6 million tanned rabbit skins (not assembled) were imported in 2005. The import of tanned whole fur skins (assembled) was 830.000 skins. The export of draw fur skins was estimated on 65 million skins in 2005. The export of tanned fur skins (not assembled) fluctuated around 20 million in the last few years. The export of tanned whole rabbit skins (assembled) is relative small with 2 to 2.5 million skins. The EU is a netto exporter of rabbit fur skins, especially in the tanned fur skins (not assembled). The prize of raw fur skins is substantial lower than of tanned fur skins. Tanned whole fur skins (assembled) have a higher prize than tanned raw skins (not assembled).

Trade in rabbit fur skins per product category

For raw fur skins, Belgium, Portugal, Spain and Italy play an important role in the import as well as the export. The import of raw fur skins derive mainly from other EU-countries. Raw fur skins that are being imported from outside the EU come from South-America. More than half of the raw fur skins is being exported to other EU-countries. Besides Belgium, Portugal, and Spain, also Romania, China and the USA are important markets for raw fur skins.

For tanned fur skins not assembled are Spain, France and Belgium the biggest exporters in the EU. Italy is a netto-importer of tanned fur skins, probably due to the fashion industry.

As country of origin Spain is very important, whereas Romania, China and Morocco are developing as exporters of tanned fur skins (not assembled). The EU fur skins are mainly traded to countries outside the EU, China and Turkey are fast developing for this. Spain is the biggest exporter of tanned whole fur skins (assembled). Other EU countries that are trading tanned whole fur skins

(assembled) are Germany, Poland, Denmark and the United Kingdom. The trade volumes in this category, however, are limited. Tanned whole fur skins (assembled) are traded inside as well as outside the EU. Outside the EU the export to China is growing. Tanned whole fur skins (assembled) that are imported into the EU are being derived from China, Morocco and Turkey.

Conclusion

Production of and trade in rabbit fur skins takes place in the EU. Based on statistics, however, no distinction can be made between inferior fur skins of meat rabbits and high quality fur skins of fur rabbits. It is difficult, therefore, to estimate the amount of production of and trade in high quality fur skins that are really used for fur products. Based on the results of this research, the impression is that the trade of rabbit fur skins is limited, both as economic value as numeric value. It is clear that rabbit fur skins are only limited offered to the auctions.

The Orylag rabbit is bred in France. The fur skins as well as the meat is sold. It is unknown whether the meat of other fur rabbits is for human or animal consumption as well. The production characteristics of the Orylag rabbit are roughly known but this is not the case for other fur rabbits.

1 Inleiding

Bont wordt in Nederland weinig gedragen. Het meest wordt bont gebruikt als onderdeel van kleding of kledingaccessoires. In dergelijke gevallen betreft het vaak konijnenbont. Bont wordt veelal verborgen verwerkt en daardoor is het niet altijd duidelijk dat er konijnenbont in een product (kleding) is verwerkt.

Er zijn slechts beperkte gegevens over de productie van konijnenbont. De productie is op te delen in drie circuits: konijnen die speciaal worden gehouden om konijnenpelzen van goede kwaliteit te produceren (Rex konijnen), konijnen die gehouden worden voor de vleesproductie en waarvan de pels een bijproduct is van mindere kwaliteit, en konijnen die gehouden worden in de sport/hobby-sector en waarvan het overschot van dieren op kleine schaal bijdraagt aan de pelzenproductie. Er is weinig bekend hoe en waar konijnenpelzen worden geproduceerd. Ook is weinig bekend waar de konijnenpelzen worden verwerkt en verhandeld. Als speciale pelskonijnen worden gehouden, wat gebeurt dan met het vlees van deze dieren? Bestaan dubbeldoel konijnen, waarvan zowel het bont als het vlees gebruikt worden?

De dierenbeschermingsorganisatie Stichting Bont voor Dieren, maar ook zusterorganisaties van Bont voor Dieren, wil graag burgers ook over dit deel van bontgebruik en bontproductie voorlichten. Voor goede voorlichting is betrouwbare informatie nodig en moesten bovenstaande vragen eerst beantwoord worden. Doel van dit onderzoek was tweeledig. Enerzijds moesten zoötechnische gegevens verzameld worden over de productie van konijnenbont. Anderzijds moesten economische gegevens verzameld worden over hoeveel en waar bontkonijnen worden geproduceerd en verhandeld.

In dit rapport worden de productie en handel van konijnenbont, zover als mogelijk, in beeld gebracht. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de zoötechnische kanten van het produceren van konijnen en konijnenbont. In het derde hoofdstuk wordt de handel in konijnenbont besproken en in het vierde hoofdstuk wordt ingegaan op welzijnsregelgeving voor het houden van konijnen. In het vijfde hoofdstuk worden de bevindingen bediscussieerd en tenslotte worden de conclusies van het onderzoek beschreven in hoofdstuk 6.

2 De konijnenhouderij

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de herkomst van het konijn en de verschillende konijnenrassen die worden gebruikt in de bontindustrie. Daarnaast wordt de huisvesting en het management van de konijnenhouderij beschreven.

2.1 Het wilde konijn en de haas

Alle gedomesticeerde konijnenrassen stammen af van het wilde konijn, *Oryctolagus cuniculus*. Ze behoren tot de *lagomorphen* en niet tot de knaagdieren zoals vaak wordt verondersteld. De *lagomorphen* zijn onder te verdelen in konijnen en hazen. Het wilde konijn leeft in een sociale groep in een territorium waarvan de grootte afhankelijk is van het aanbod van voedsel. De groep bestaat uit enkele voedsters met of zonder jongen en een ram. In dit territorium graven ze een holenstelsel waarin ze kunnen vluchten. Voor het werpen van jongen wordt een speciaal hol gegraven waarin een nest van haren en ander materiaal wordt gemaakt. De jongen, gemiddeld vijf per nest, worden een tot drie keer per dag gezoogd (Hoy, 2006). Volwassen konijnen eten een grote variëteit aan gewassen gedurende de hele dag. Konijnen kunnen per jaar enkele nesten jongen grootbrengen (Lebas et al., 1986). Hazen verschillen van konijnen omdat de jongen behaard ter wereld komen met de oogjes open en binnen enkele minuten na geboorte kunnen lopen. Verder leven ze grotendeels solitair en graven ze geen holenstelsel maar maken een open weinig gestructureerd nest.

2.2 Domesticatie en rassen

De verloop van de domesticatie van het konijn is onduidelijk. Verondersteld wordt dat ze oorspronkelijk van het Iberische Schiereiland (Spanje en Portugal) komen. De eerste houderijvorm is beschreven in de Romeinse tijd, waar konijnen werden gehouden in leporaria, een met stenen afgezet stuk grond. Hierin vermeerderden de konijnen zich en werden ze gevangen voor het vlees (Kooistra, 1974; Gelein, 1980). In de middeleeuwen werden konijnen meegenomen door zeilschepen voor vlees tijdens de tocht en door ontsnappingen raakten ze over de wereld verspreid (Cheeke et al., 1987). De echte domesticatie begon waarschijnlijk in de zestiende eeuw, in kloosters. Rond 1700 waren zeven kleuren te onderscheiden: non-agouti, bruin, albino, blauw, geel, zilver en de aftekening van het Hollandertje. Rond 1850 werden twee nieuwe kleuren en het angora type gefokt. Sindsdien hebben de resterende kleuren en aftekeningen zich ontwikkeld (Cheeke et al., 1987).

De "bont" konijnen zijn afkomstig van het Rex konijn, dat rond 1919 in Frankrijk is gefokt en in 1924 voor het eerst op een tentoonstelling werd getoond. Het Rex konijn wordt gekenmerkt door een specifieke vacht. De vacht staat bijna loodrecht op de huid, waarbij boven- en ondervacht even lang zijn. De beharing (15-18 mm) is mede dankzij een rijke onderwol zeer dicht, volkomen gelijkmatig en voelt fluweelachtig aan en is daardoor geschikt om tot bont te worden verwerkt (Walther, 2007). Het Rex konijn komt in veel kleurvariëteiten voor (de Castor Rex, de witte Rex, de Dalmatiner Rex en de Castor Rex dwerg (Rommers, eigen observatie).

In Frankrijk is een speciaal konijn uit de Rex gefokt, de Orylag. In 1980 begonnen twee onderzoekers van het *l'Institut National de la Recherche Agriculture* (INRA) met selecteren en fokken om te komen tot een konijn met perfect bont dat uiteindelijk resulteerde in het Orylag konijn. De vacht wordt gekenmerkt door de afwezigheid van een bovenvacht, waardoor het sterk lijkt op de vacht van een Chinchilla, een knaagdier bekend om zijn mooie, waardevolle vacht. Orylag bont verschilt van Rex bont doordat het onder andere 30% lichter en zachter is. De konijnen worden rond 18 weken geslacht wanneer de vacht "rijp" is. De productie van Orylag is in handen van een coöperatie, bestaande uit 25 bedrijven met gemiddeld 120-140 voedsters (moederdieren) per bedrijf (Jeune Agriculteurs, 2007). De houderij en het slachten van de dieren gebeurt volgens de geldende regels in de Europese Unie (persoonlijke mededeling Dhr Allain).

Naast pelzen van de Rex konijnen komen ook pelzen op de markt van konijnen uit de vleesproductie. Hierbij gaat het vooral om Italië, Spanje en Frankrijk. Samen produceren ze bijna de helft van de wereldproductie van konijnenvlees (Colin, 1996). In België en Nederland worden ook op kleine schaal konijnen gefokt voor het vlees. Het aantal bedrijven met konijnen daalde van 521 in 1991

naar 141 in 2006 en het aantal gehouden voedsters van 105.000 naar 41.000 in diezelfde periode (Land- en tuinbouwcijfers, 2007). Voor de productie van konijnenvlees wordt van oorsprong de Witte Nieuw Zeelander gebruikt vanwege zijn goede vruchtbaarheid en groei. In de loop der jaren zijn door kruisingen hybrides gefokt, zoals onder andere Hycle, Hyla, Grimaud Freres, Zika, waarbij zowel voortplanting als groei zijn verbeterd. Volgens Niedzwiadek et al. (1996), die drie verschillende vleesrassen (Witte Nieuw Zeelander, Californier en Witte Termond) onderzocht op bontkwaliteit, zouden de vachten op 90 dagen leeftijd (slachtleeftijd) een eerste fase van volwassenheid bereikt hebben en geschikt zijn voor de bontindustrie. Echter informatie van een grote handelaar in België leert dat de vachten van de vleeskonijnen voornamelijk worden verwerkt tot wol, garens en vilt (persoonlijke mededeling dhr Dubaere).

Een derde sector waar op kleine schaal pelzen beschikbaar komen is de sport/hobbysector. In Nederland hebben twee studenten van het van Hall instituut in Leeuwarden onderzoek gedaan naar het voortkomen van pelzen uit de hobby/sportfokkerij in Nederland. Zij hebben geen enkele aanwijzing gevonden van productie van konijnenbont in de sportfokkerij in Nederland (Segers en Sterenborg, 2007). Echter in Duitsland komen wel Rex pelzen uit de hobby/sportfokkerij. Sportfokkers fokken zo'n twee tot drie worpen per jaar. De uitgeselecteerde konijnen worden geslacht en de pelzen gedroogd. De gedroogde pelzen worden verzameld en vervolgens verhandeld naar Oostenrijk. Vanuit Oostenrijk worden deze ongelooide ruwe pelzen doorverhandeld naar China. Daar worden ze verwerkt tot producten als mutsen en wanten. Daarnaast worden in Duitsland in op kleine schaal pelzen verwerkt tot bijvoorbeeld speelgoedbeesten. De pelzen worden daartoe eerst gelooide. In Duitsland bestaan enkele looierijen waar konijnenpelzen worden verwerkt (persoonlijke mededeling dhr Thonnes).

2.3 Huisvesting van konijnen

Konijnen worden in het algemeen in kooien van draadgaas gehouden. In Nederland gelden voor de commerciële vleeskonijnenhouderij sinds 2006 normen voor de afmeting van de kooien van zowel (opfok)voedsters, rammen als vleeskonijnen (zie hoofdstuk 4). Voedsters en rammen zijn individueel gehuisvest. Voedsters zitten echter voor een groot deel van de tijd met jongen. De vleeskonijnen worden altijd in groepen (meestal zes) gehuisvest.

Het klimaat is veelal gecontroleerd (gemechaniseerd) omdat konijnen gevoelig zijn voor tocht, stof en hoge ammoniakconcentraties in de lucht. De temperatuur en luchtvochtigheid zijn de belangrijkste factoren. Konijnen kunnen hun lichaamstemperatuur handhaven tussen 0 en 30 °C. Konijnen zijn meer gevoelig voor hoge dan lage temperaturen. De ideale temperatuur ligt tussen de 16 en 18 °C. Jonge konijnen zijn gevoeliger voor koude omdat ze minder vacht hebben. Echter in het nest worden de jongen beschermd doordat ze tegen elkaar aan kruipen en met haren en zaagsel overdekt zijn. Konijnen zijn gevoelig voor zowel een hoge als lage luchtvochtigheid. Bij te lage luchtvochtigheid droogt het neusslijmvlies uit waardoor bacteriën makkelijk toegang krijgen. Bij te hoge relatieve luchtvochtigheid kunnen ook ademhalingsstoornissen ontstaan. De streefluchtvochtigheid ligt rond de 55%, maar deze is in de praktijk meestal moeilijk te regelen.

Vleeskonijnen worden in Nederland gehouden onder een lichtschema waarbij het 8 of 16 uur licht is. Tussen de licht- en donkerperiode wordt een schemerperiode van minimaal een uur toegepast. In Nederland dient de lichtsterkte op dierhoogte minimaal 20 lux te bedragen.

Over de huisvesting van Rex konijnen is niet veel bekend. Over de huisvesting van het Orylag konijn wordt geschreven dat de dieren in een ruimte worden gehouden waar temperatuur, luchtvochtigheid, en hygiëne goed te controleren zijn. Ze worden op dezelfde manier gehouden als de vleeskonijnen, hoewel ze over het algemeen twee keer zoveel oppervlakte hebben (INRA, 2007). De jongen worden rond een leeftijd van 8 a 9 weken individueel gehuisvest tot aan slachtleeftijd op 18-19 weken (Lapinrex, 2007).

2.4 (Re-) Productie van konijnen

Konijnen zijn spontane ovulators. Dit betekent dat de eicellen niet in een cyclus vrij komen, maar door de prikkel van het dekken ovuleren. Zowel in de konijnenvleesproductie als bij de productie van Orylag worden voedsters semi-intensief gedekt. Dit betekent dat ze 10-12 dagen na het werpen opnieuw worden bevrucht (circa 7 worpen per jaar). Dit gebeurt meestal door middel van kunstmatige inseminatie. Na een draagtijd van 30-32 dagen worden de jongen geboren. Bij de Orylag worden ongeveer 7 jongen per worp geboren (INRA, 2007), terwijl in de konijnenvleespro-

ductie het aantal jongen op gemiddeld 8,6 ligt (KWIN 2006-2007). Rond twee weken leeftijd beginnen de jongen uit de nestkast te komen. Op 4-5 weken leeftijd worden de jongen bij de voedster weggehaald (spenen). In de konijnenvleesproductie worden de jongen na het spenen in groepen gehouden tot ze ongeveer 2,6 kg wegen. Ze zijn dan 10-12 weken oud. Voor de bontproductie is dit te jong en wordt gewacht tot de pels rijp is. Dit is meestal rond 18-19 weken leeftijd. De konijnen wegen dan tussen de 2,5 en 2,8 kg. In de konijnenvleesproductie worden op jaarbasis ongeveer 40 tot 55 jongen per voedster afgeleverd (KWIN 2006-2007). Voor de Orylag ligt dit getal iets lager, namelijk rond circa 35-40 jongen per voedster.

In de konijnenvleesproductie krijgen de dieren onbeperkt voer verstrekt dat bestaat uit korrels met een specifieke samenstelling voor reproductie of groei. De dieren hebben onbeperkt beschikking over drinkwater. Om vervetting te voorkomen worden de Orylag en vermoedelijk ook de Rex konijnen beperkt gevoerd vanaf 8 weken leeftijd tot 2 weken voor het slachten. Op deze manier kan een goede vleeskwiteit worden verkregen (Larzul et al., 2004). De rammen worden zowel in de vlees- als bontproductie niet gecastreerd.

2.5 Slachten van de konijnen

Sinds het Besluit doden van dieren (1997) mogen dieren niet meer op de boerderij worden geslacht. Echter het is konijnenhouders met een jaarproductie van maximaal 10.000 dieren, onder voorwaarden toegestaan om kleine aantallen (maximaal 50 per week met een jaarmaximum van 500 dieren) op het eigen bedrijf te slachten en aan een eindverbruiker te verkopen (NOK, 1996). Het merendeel van de konijnen wordt echter getransporteerd naar een slachterij. De konijnen kunnen op verschillende manieren worden gedood: dislocatie van de nek, een slag achter de oren of door een elektrische schok. Op de slachterij gebeurt dit meestal door een elektrische schok, waarna de dieren aan hun hielen worden opgehangen aan de slachtlijn. Gelijk worden ze in de halsstreek gestoken om te verbloeden. Vervolgens wordt de huid gestript, dat bij bontkonijnen voorzichtig gebeurt om de pels niet te beschadigen. Het onderhuidse vet dient zoveel mogelijk op het karkas te blijven zitten. Vervolgens worden de ingewanden verwijderd (met uitzondering van nieren, lever en hart) en worden de konijnen gedurende 10 tot 12 uren in een koelcel gehangen (Cheeke et al., 1987). De karkassen worden zowel in het geheel als tot delen verwerkt.

De pels wordt binnenste buiten op een stretcher vastgemaakt en alle plooien worden zoveel mogelijk uit de pels verwijderd. Vervolgens worden de pelzen te drogen opgehangen. Er wordt geen zout of andere conserveringsmiddelen gebruikt. Eventueel vet aan de pelzen wordt verwijderd omdat het de waarde van de pels vermindert. Bij lage temperaturen dient de ruimte te worden verwarmd om de pelzen voldoende te drogen. De pelzen worden veelal in deze droge ruwe vorm verhandeld (Cheeke et al., 1987).

2.6 Verwerken van de pels

2.6.1 Het looien van de pels

Pelzen die worden verhandeld dienen over het algemeen niet te zijn gelooid, maar alleen gedroogd. Voor het looien bestaan looierijen waar de pelzen op professionele wijze worden gelooid. Het basis principe van het looien wordt hieronder beschreven.

De eerste stap in het looiproces is dat de pels zacht, schoon en vrij van vlees en vetten wordt gemaakt. Daartoe wordt eerst met een stomp mes alle vlees en vetresten van de pels verwijderd. Benzine of een ander vetoplossend middel wordt gebruikt om alle vetten uit de pels te verwijderen. Vervolgens wordt de pels in schoon koud water meerdere malen gewassen eventueel met toevoeging van een beetje wasmiddel om het laatste vet te verwijderen.

Vervolgens zijn er meerdere methoden om de pels te looien (Cheeke et al., 1987). Door het looien worden de eiwitten in de huid onoplosbaar gemaakt. De meest gebruikte looistoffen zijn hydrolyseerbare polymeren en galluszuur. Andere looistoffen zijn gehydrateerde derivaten van flavanolen en anthocyanidinen (de zogenaamde catechienen) (Wikipedia, 2007a).

Voor huisgebruik wordt aangegeven dat er twee methoden zijn, te weten: het zoutzuur- en zout-alum proces. Bij de eerste wordt een oplossing van water met zout en zoutzuur gemaakt. De schone pelzen worden hier een tot drie dagen ingeweekt, waarna de pelzen grondig met water worden gespoeld. Bij het tweede proces wordt een soort pasta van ammonium aluminium sulfaat met soda, zout, meel en water gemaakt. De pelzen worden ingesmeerd met een dikke laag van

de pasta. De volgende drie dagen wordt de laag pasta verwijderd en een nieuwe laag opgebracht afhankelijk van de dikte van de pels. Vervolgens wordt alle pasta verwijderd en de pels grondig gewassen in een oplossing van borax (een natriumzout van boorzuur) met water gespoeld. Deze laatste methode wordt het meeste toegepast (Cheeke et al., 1987; MSU, 2007).

2.6.2 Het vervaardigen van garens, wol en vilt

De pelzen afkomstig van de vleesproductie zijn van laagwaardige kwaliteit en de haren worden wel gebruikt voor het vervaardigen van wol, garens en vilt. Wol is vaak afkomstig van het angorakonijn, dat speciaal voor dit doel wordt gefokt. De pelzen van de vleeskonijnen kunnen worden verwerkt tot garens en vilt (persoonlijke mededeling de heer Dubaere). Garen is een draad die wordt gemaakt door vezels te spinnen en kent diverse toepassingen waaronder textiel, touw of naaigaren (Wikipedia, 2007b). Vilt is een niet-geweven textielsoort die wordt vervaardigd door samenpersing van vezels. Vilt wordt gemaakt door wol met heet water te bevochtigen en tegelijk door wrijving te stimuleren, zodat de vezels negentig graden draaien en in elkaar gaan haken. Zowel bij garens als vilt kunnen andere vezels worden gebruikt. Bij vilt moet tenminste 30% van het totaal uit wol bestaan (Wikipedia, 2007c).

3 De handel in konijnenpelzen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de internationale handel in konijnenpelzen binnen de EU en met de EU. Daarbij wordt gebruik gemaakt van gegevens over de internationale handel van EU-landen die zijn vastgelegd in de Eurostat Comext databank. Daarnaast zijn gegevens van enkele veilinghuizen weergegeven.

3.1 De EU-handel in konijnenpelzen

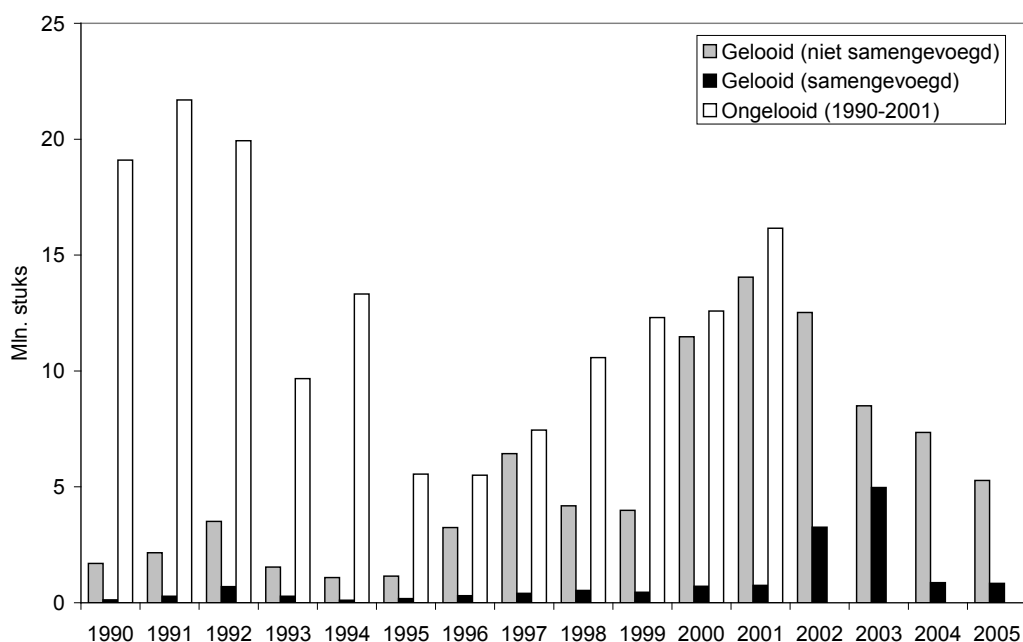
We bespreken de handel in konijnenpelzen aan de hand van handelsdata van Eurostat, waar de invoer en uitvoer van de EU-landen op een gedetailleerd niveau zijn verzameld. In Eurostat worden een drie productcategorieën onderscheiden, die betrekking hebben op konijnenbont, te weten:

1. *Ongelooide pelzen (HS code 43012000)*. Dit zijn ongelooide pelzen van konijnen of hazen, al dan niet met kop, staart of poten;
2. *Gelooide niet samengevoegde pelzen (HS code 43021200 tot 2002, vanaf 2002: 43021935)*. Pelzen van konijnen of hazen gelooide of anderszins bereid, al dan niet met kop, staart, of poten.
3. *Gelooide samengevoegde pelzen (HS code 43023025)*, Pelzen of delen van pelzen van konijnen of hazen gelooide of anderszins bereid, samengevoegd zonder toevoeging van andere materialen (met uitzondering van kleding, kleding accessoires en andere artikelen van bont).

Deze eerste productcategorie *ongelooide pelzen* is gedefinieerd tot en met 2001 en is daarna opgegaan in een grotere groep van ongelooide pelzen, waaronder bever en muskusrat. In die grotere groep zijn de konijnenpelzen niet meer als zodanig terug te vinden. Van deze productgroep zijn na 2001 dan ook geen betrouwbare cijfers meer beschikbaar. Verder kan uit de beschrijvingen worden opgemaakt dat zowel pelzen van konijnen als van hazen onder deze productcategorieën vallen. Aangezien de hazenhouderij in een aantal EU-landen is verboden, mag aangenomen worden dat het grootste deel van deze groep uit konijnenpelzen bestaat. In het volgende wordt dan ook gesproken van konijnenpelzen, maar hiertoe behoren ook hazenpelzen. De gegevens hebben betrekking op zowel pelzen van Rex konijnen, die speciaal voor het bont worden gefokt, als ook op de pelzen die als bijproduct bij de vleesproductie vrij komen. De Orylag konijnen hebben een eigen handelscircuit binnen Frankrijk en zijn daardoor niet in deze getallen opgenomen. In het algemeen geldt dat de handelsgetallen niet de handel binnen een EU land weergeeft. Als een konijnenpels in een land geproduceerd en verwerkt wordt komt het niet voor in de internationale handelsgegevens. In de vastlegging van de handelsgegevens wordt geen onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten konijnen.

De Eurostat databank wordt gevuld met handelsdata die door de nationale statistiekbureaus van de individuele EU-landen worden verzameld. De data zijn afkomstig van douane wanneer het extra-EU-handel betreft, en van handelaren, bedrijfsschappen en andere aanvullende bronnen, waar het de intra-EU-handel betreft. De extra-EU-handel is de handel van EU-landen met landen buiten de Unie. De intra-EU-handel is de handel van EU-landen onderling.

Het doel van dit hoofdstuk is enerzijds inzicht te geven in de omvang van de internationale handel in konijnenpelzen en anderzijds daarin de belangrijkste importerende en exporterende landen te identificeren. Allereerst zullen we hieronder de totale omvang van de EU-handel van de drie productcategorieën bespreken. Het is belangrijk te vermelden dat de Eurostat databank geen data bevat over de handel tussen landen van buiten de EU, zoals bijvoorbeeld van China naar Japan. Om een indruk te krijgen van de omvang van de import en export van de EU, bekijken we eerst de totale invoer en uitvoer van de EU-landen van de drie categorieën konijnenbont. In 2004 is de EU uitgebreid met 10 landen. De handel in konijnenbont van deze landen is opgenomen in het totaal. In Figuur 1 is de totale import van konijnenpelzen weergegeven voor de periode 1988-2005, in miljoenen stuks. Het betreft de import tussen EU-landen onderling als ook de import van een EU-land met landen buiten Europa.

Figuur 1. Import van konijnenpelzen in de EU, zowel intra- als extra-EU-handel, voor ongelooide, gelooide niet-samengevoegde en gelooide samengevoegde pelzen, in miljoenen stuks (1990-1994 EU-12, 1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

In totaal werden door alle 25 EU-landen tezamen in 2005 ongeveer 6 miljoen gelooide konijnenpelzen geïmporteerd (figuur 1). Uit de figuur blijkt echter dat het grootste deel van de invoer van konijnenpelzen in de EU-landen bestaat uit ongelooide pelzen. Op basis van de groei in de import van producten in de samengestelde productgroep waarin de ongelooide konijnenpelzen vanaf 2002 zijn opgenomen, en het feit dat de konijnenpelzen in de periode 1988-2001 altijd een zeer groot deel van dit totaal heeft uitgemaakt, kunnen we voorzichtig stellen dat de import van ongelooide konijnenpelzen is gestegen tot ongeveer 31 tot 38 miljoen stuks in 2005. Een klein deel van deze toename heeft te maken met de uitbreiding van de EU.¹

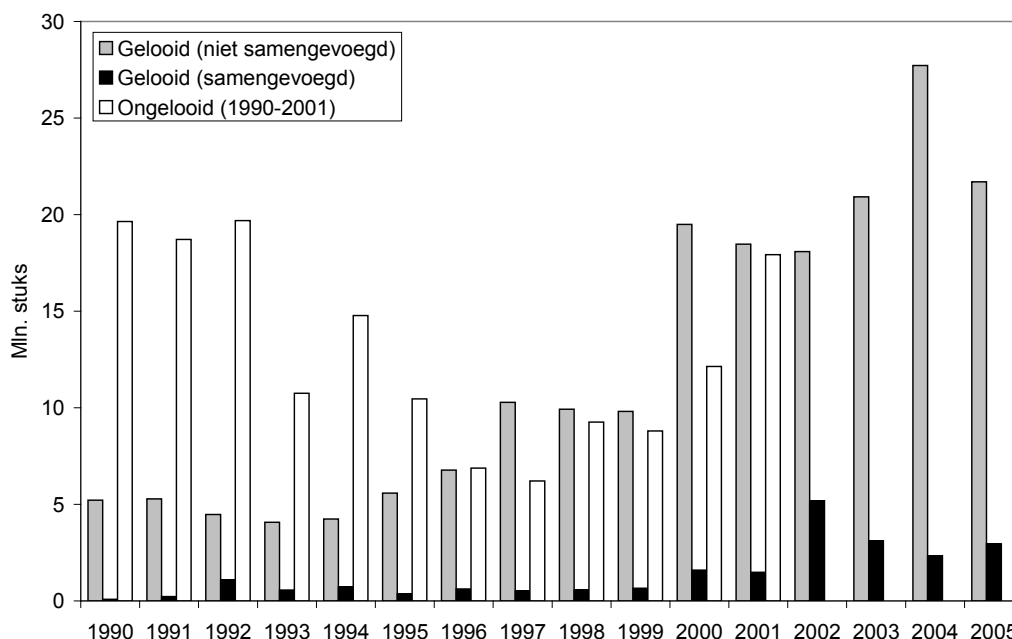
De invoer van gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen neemt aanvankelijk toe, maar neemt na 2001 weer af. De totale import van gelooide samengevoegde konijnenpelzen is in de loop der jaren iets gestegen tot ongeveer 830 duizend stuks in 2005. In de jaren 2002 en 2003 werden uitzonderlijk veel gelooide samengevoegde konijnenpelzen verhandeld. Het betreft hier een grote invoer van Spanje uit Frankrijk en Italië².

In Figuur 2 staan de export gegevens weergegeven van zowel EU-landen onderling als een EU-land met landen buiten Europa. De export van de gelooide, niet samengevoegde pelzen fluctueerde de laatste jaren rond de 20 miljoen pelzen. De export van gelooide samengevoegde pelzen was klein en lag rond de 2 tot 2,5 miljoen pelzen. Hoewel na 2001 exacte cijfers over de export van ongelooide pelzen ontbreken kunnen we wel een schatting maken op basis van gegevens over de ontwikkelingen in de grotere productcategorie waarin de ongelooide konijnenpelzen na 2001 zijn

1 In de jaren 1988-2001 maakten de ongelooide konijnenpelzen tussen 75% en 90% uit van de import van de EU in de samengestelde productcategorie pelzen (HS 43018095 en HS43018080) waarin de konijnenpelzen vanaf 2002 zijn opgenomen. De totale EU-import van pelzen in de samengestelde productcategorie is gegroeid van 3,1 miljoen kilo in 2001 (EU-15) tot 7,7 miljoen kilo in 2005 (EU-25). De handel van nieuwe EU-landen is klein. Wanneer we de toename van het volume verrekenen met het aantal pelzen in deze categorie in 2001, dan komen we tot een schatting van het aantal ongelooide pelzen dat door EU-landen is geïmporteerd in 2005: tussen 31 en 38 miljoen stuks.

2 Navraag bij het CBS leverde geen additionele informatie op over deze opmerkelijke uitschieter.

opgenomen. Voorzichtig kunnen we vaststellen dat de export van de EU-landen sterk is gestegen tot tussen 41 en 65 miljoen stuks in 2005.³

Figuur 2. Export van konijnenpelzen vanuit de EU, zowel intra- als extra-EU-handel, voor ongelooide, gelooide niet-samengevoegde en gelooide samengevoegde pelzen, in miljoenen stuks (1990-1994 EU-12, 1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

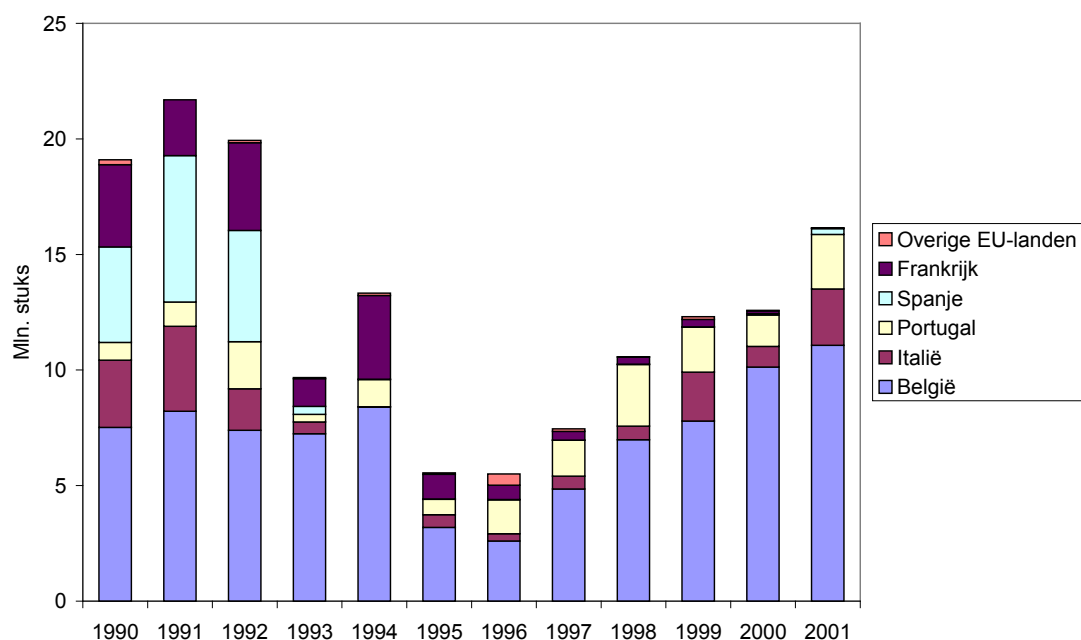
De EU als totaal was een netto exporteur van konijnenpelzen. Met name in de categorie gelooide niet-samengevoegde pelzen had de EU een handelsoverschot met de rest van de wereld. De waarde van de ongelooide pelzen was aanzienlijk lager dan die van de gelooide niet samengevoegde pelzen. De gelooide, samengevoegde pelzen waren op hun beurt weer duurder dan de gelooide niet-samengevoegde pelzen.

In de volgende paragrafen is per productcategorie nagegaan 1) welke landen een belangrijke rol spelen in de handel van konijnenpelzen, 2) welk deel van de handel binnen EU-landen plaatsvindt en welk deel tussen een EU-land en een land buiten de EU, en als laatste is inzichtelijk gemaakt 3) welke landen buiten de EU een belangrijke relatie hebben met de EU-landen voor wat betreft de handel in konijnenpelzen.

3.1.1 De handel in ongelooide konijnenpelzen

De gegevens van de internationale handel in ongelooide konijnenpelzen betreffen de invoer en uitvoer van EU-landen tot en met 2001. Na 2001 kan voor de ongelooide konijnenpelzen alleen een voorzichtige schatting gemaakt worden van de omvang van de bilaterale handel, zoals in de vorige paragraaf is gedaan. In figuur 3 is de import van de EU-landen uitgesplitst naar bestemmingslanden voor de periode 1990 tot en met 2001. De cijfers hebben betrekking op de import in miljoenen stuks ongelooide konijnenpelzen, in de betreffende landen.

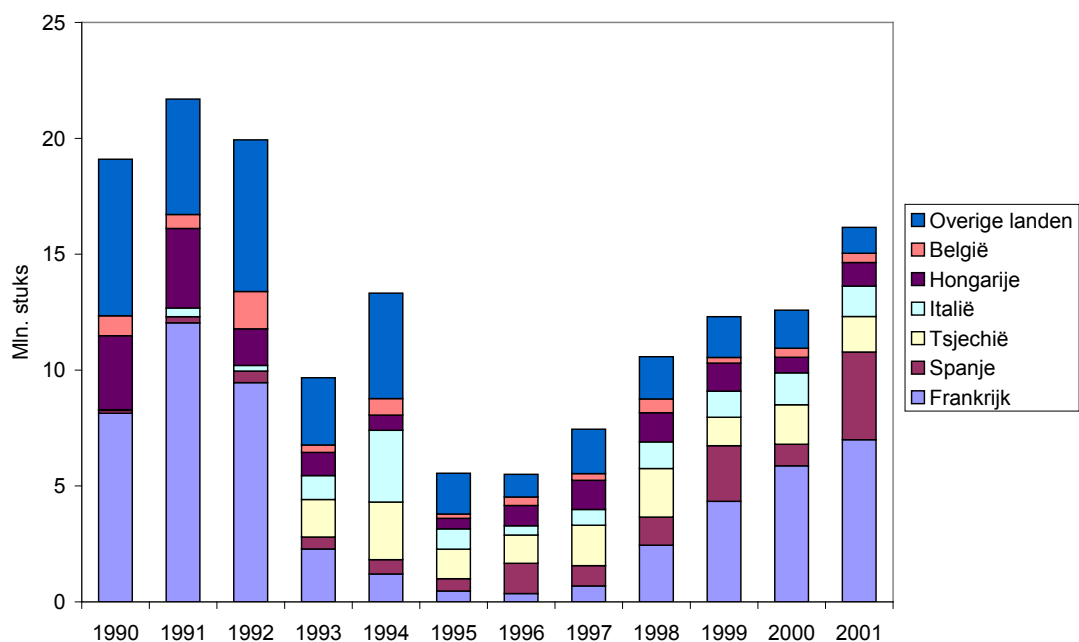
3 In de jaren 1988-2001 maakten de ongelooide konijnenpelzen tussen 60% en 95% uit van de export van de EU in de samengestelde productcategorie pelzen (HS 43018095 en HS 43018080) waarin de konijnenpelzen vanaf 2002 zijn opgenomen. De totale EU-export van pelzen in de samengestelde productcategorie is gegroeid van 4,6 miljoen kilo in 2001 (EU-15) tot ruim 17 miljoen kilo in 2005 (EU-25). De handel van nieuwe EU-landen is klein. Wanneer we de toename van het volume verrekenen met het aantal pelzen in deze categorie in 2001, dan komen we tot een schatting van het aantal ongelooide pelzen dat door EU-landen is geëxporteerd in 2005: tussen 41 en 65 miljoen stuks.

Figuur 3. Import van ongelooide konijnenpelzen door EU-landen, naar land van bestemming, in miljoenen stuks (1990-1994 EU-12, 1995-2001 EU-15; Bron: Eurostat).

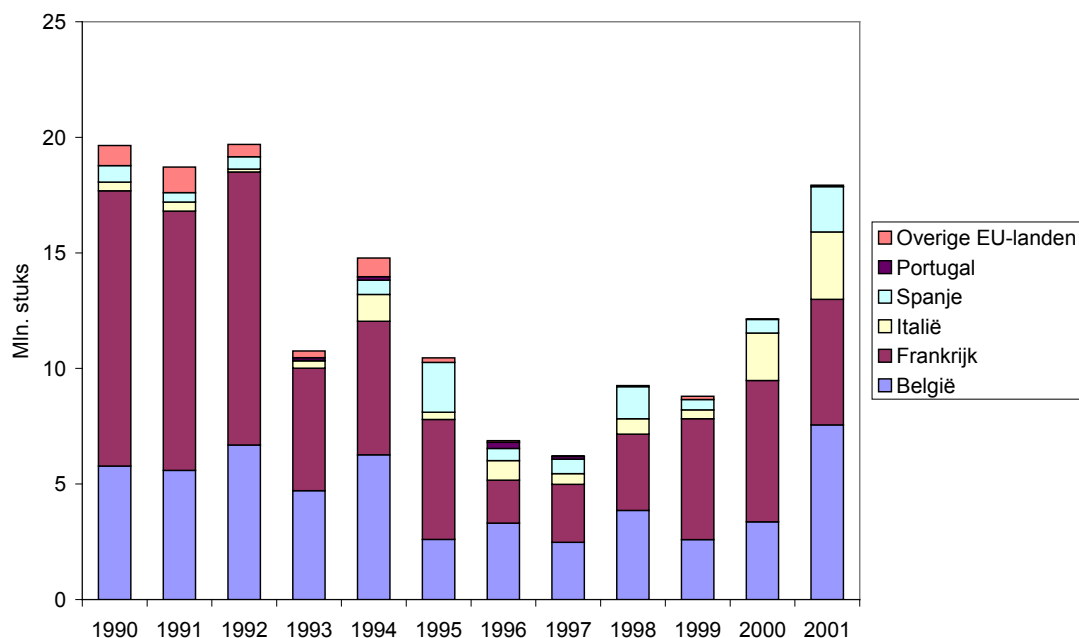
Uit figuur 3 blijkt dat met name België een belangrijke rol in de handel van ongelooide pelzen speelde, met een totale invoer van ruim 11 miljoen stuks (68% van de totale invoer van de EU-landen) in 2001. Navraag bij een grote handelaar in België leerde dat in België ongelooide pelzen worden verwerkt tot garens en wol. Behalve in België worden ook in Spanje en Tsjechië ruwe konijnenpelzen verwerkt tot garens en wol (persoonlijke mededeling de heer Dubaere). Deze landen zijn echter geen grote importeurs van ruwe pelzen; zij verwerken pelzen uit eigen land. Nederland heeft in de betreffende periode niet of nauwelijks ongelooide konijnenpelzen geïmporteerd.

Het grootste deel van de invoer van ongelooide konijnenpelzen betrof intra-EU-handel. Dat wil zeggen dat de ingevoerde pelzen afkomstig waren uit andere EU-landen. In 2001 kwamen 3,1 miljoen van de totale 16,2 miljoen pelzen van buiten de EU-15 (figuur 4). Uit figuur 4 blijkt dat de import van ongelooide pelzen tot 2001 met name tussen EU-landen plaatsvond. De belangrijkste landen van herkomst waren Frankrijk, Spanje, en Italië. Van buiten de EU werden ongelooide konijnenpelzen geïmporteerd uit Tsjechië, Hongarije, Argentinië, Chili, Uruguay en ook in beperkte mate uit Mexico en China.

Figuur 4. Import van ongelooide konijnenpelzen door EU-landen, naar land van herkomst, in miljoenen stuks (1990-1994 EU-12, 1995-2001 EU-15; Bron: Eurostat).

Uit het voorgaande kan reeds worden opgemaakt dat Frankrijk, Spanje, Italië en België in 2001 belangrijke exporteurs waren naar andere EU-landen. In figuur 5 staat de export weergegeven van de EU-landen, naar land van herkomst.

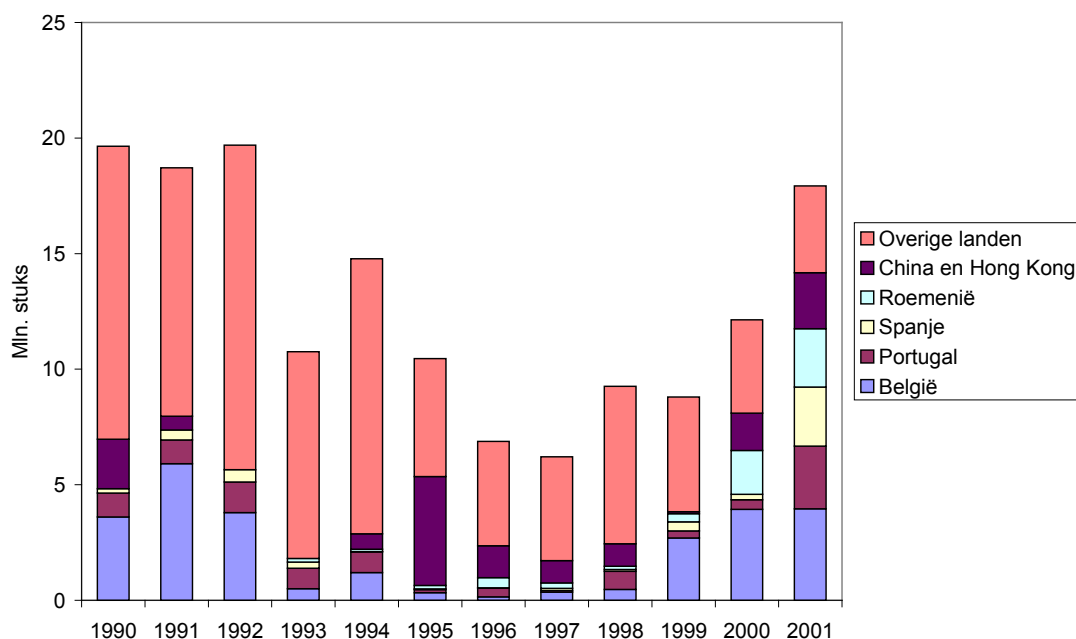

Figuur 5. Export van ongelooide konijnenpelzen door EU-landen, naar land van herkomst, in miljoenen stuks (1990-1994 EU-12, 1995-2001 EU-15; Bron: Eurostat).

Een deel van de ruwe ongelooide pelzen uit België werd verhandeld naar China. Naast België speelden ook de grote vleesproducerende landen een rol, te weten: Frankrijk, Italië en Spanje.

Nederland exporteerde in 1990 nog bijna een half miljoen ongelooide konijnenpelzen. Deze export is echter vrijwel geheel opgedroogd.

België, Italië en Portugal speelden zowel een belangrijke rol in de import als in de export van ongelooide konijnenpelzen. Een deel van deze handel bestond uit re-export. Voor meer dan de helft werd geëxporteerd naar andere EU-landen. Een deel werd naar landen buiten de EU geëxporteerd. In figuur 6 wordt de export van de EU-15 onderverdeeld naar land van bestemming. Na België, Portugal en Spanje, waren ook Roemenië, China en de VS belangrijke afzetmarkten van ongelooide konijnenpelzen. Van de overige bestemmingen was Zuid-Korea met 350 duizend pelzen de grootste afnemer.

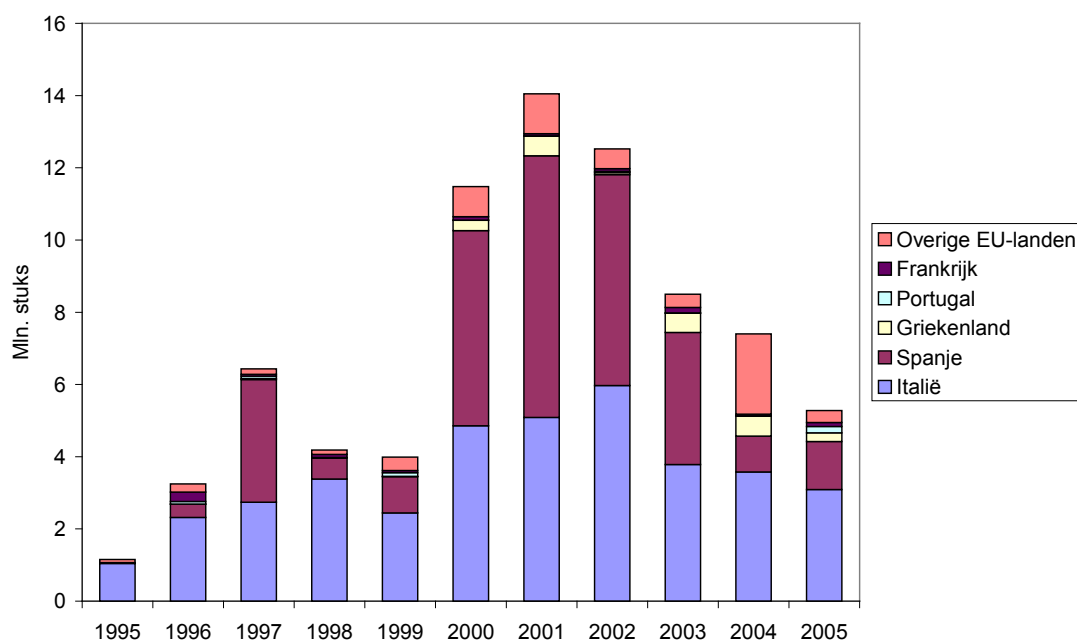

Figuur 6. Export van ongelooide konijnenpelzen door EU-landen, naar land van bestemming, in miljoenen stuks (1990-1994 EU-12, 1995-2001 EU-15; Bron: Eurostat).

Samengevat: zowel de import als de export in ongelooide konijnenpelzen door alle EU-landen tezamen lag in 2001 rond 17 miljoen pelzen. Het merendeel van deze pelzen werd verhandeld door België, Italië, Portugal en Spanje. De import van ongelooide pelzen was voornamelijk afkomstig uit andere EU-landen. Pelzen die geïmporteerd werden van buiten de EU waren afkomstig uit Zuid-Amerika. De pelzen werden voor een deel binnen en een deel buiten de EU geëxporteerd. Buiten de EU-landen vond de export met name plaats naar China.

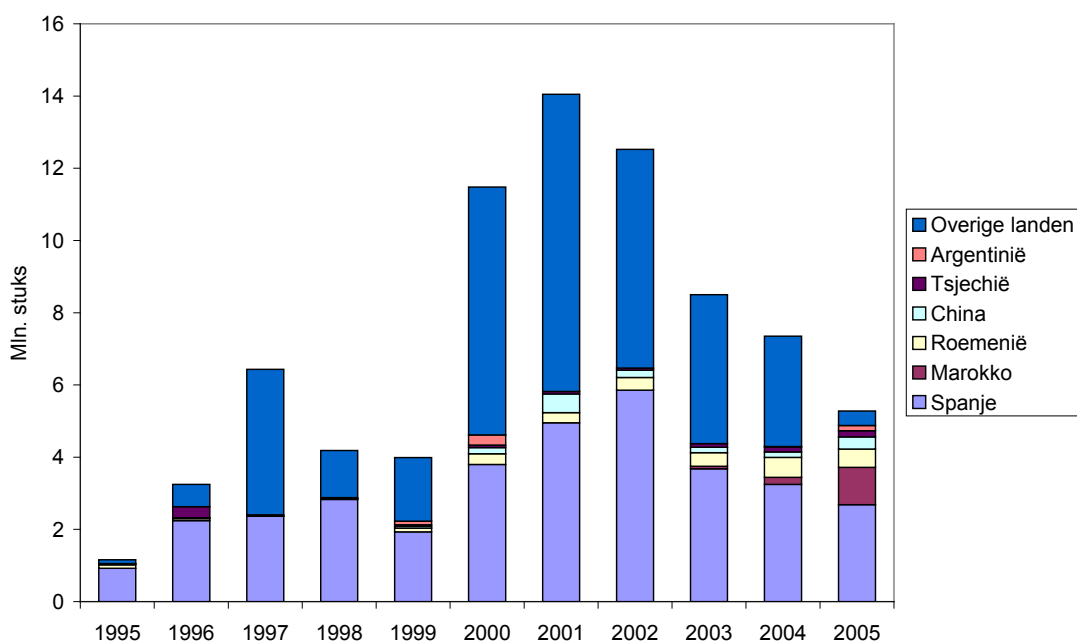
3.1.2 De handel in gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen

Wanneer het gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen betreft (zie figuur 7 tot en met 10) dan blijken Italië en Spanje een belangrijke rol te spelen in de handel. Italië importeerde met name gelooide pelzen terwijl Spanje, als grote producent van konijnenvlees, vooral exporteerde. Er kwamen dus veel pelzen uit de vleesproductie beschikbaar. Spanje exporteerde slechts een klein deel van de ruwe pelzen. Dit doet vermoeden dat in Spanje pelzen worden gelooide. Landen waaronder Italië, Spanje, Engeland, Frankrijk, Turkije, India en Pakistan staan bekend om hun lederlooierijen (Wikipedia, 2007a).

Figuur 7. Import van gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen door EU-landen, naar land van bestemming, in miljoenen stuks (1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

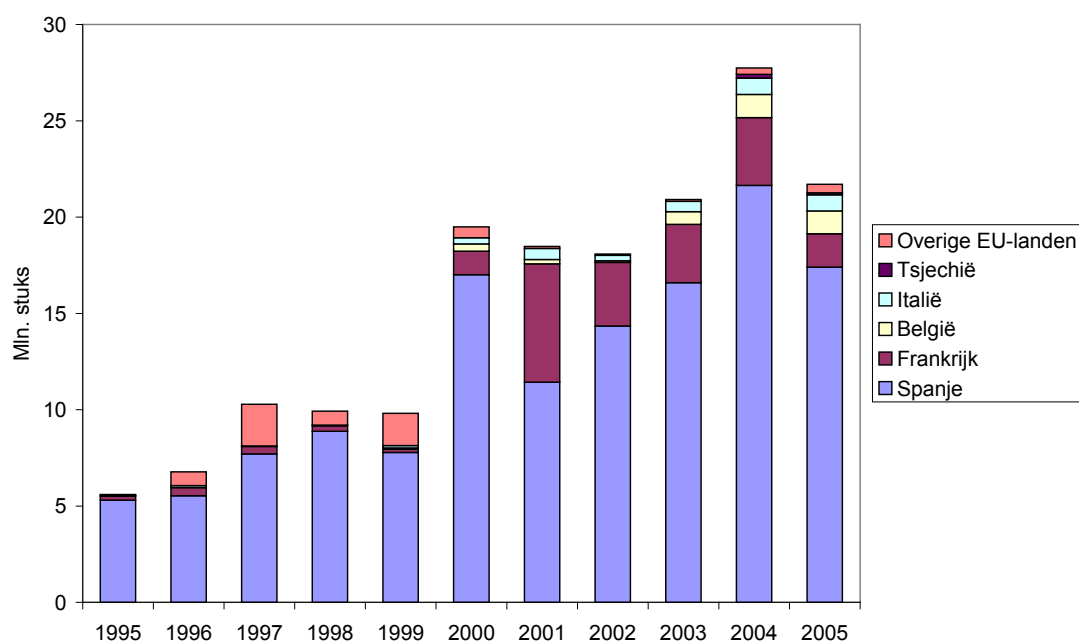
Bij de import van gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen speelden min of meer dezelfde landen een rol als bij de import van ongelooide pelzen. Uitzondering was België, dat de meeste ongelooide pelzen importeerde, maar dat een veel kleinere rol speelde in de EU-import van gelooide niet-samengevoegde pelzen. Alleen in 2004 importeerde België uitzonderlijk veel gelooide pelzen (1,8 miljoen), maar in 2005 was dit aantal weer gedaald naar bijna 70 duizend stuks. Italië en Spanje namen het grootste deel van de import voor hun rekening. Aangezien Spanje ook een grote exporteur was van gelooide niet-samengevoegde pelzen (zie figuur 9) mogen we aannemen dat een deel van de Spaanse import was bedoeld voor de re-export.

Figuur 8. Import van gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen door EU-landen, naar land van herkomst, in miljoenen stuks (1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

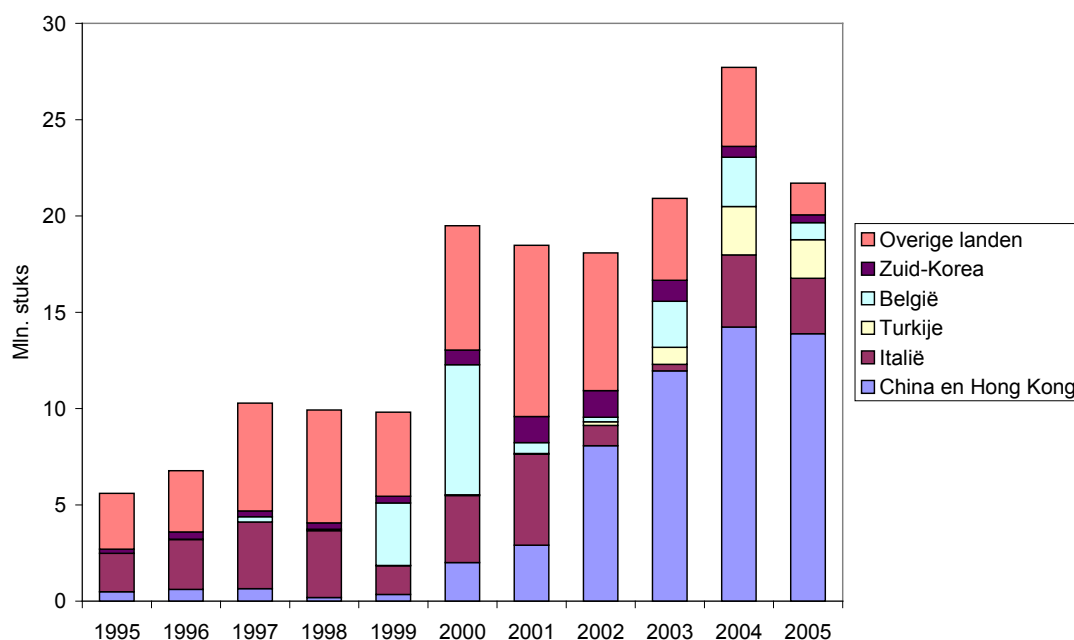
In figuur 8 wordt de EU import uitgesplitst naar landen van herkomst. De belangrijkste landen van herkomst zijn Spanje, Marokko, Roemenië en China. Uit Zuid-Amerika werden gelooid niet-samengevoegde konijnenpelzen geïmporteerd uit met name Argentinië (150 duizend stuks in 2005) en Chili (50 duizend stuks in 2005). Marokko kwam op als land van herkomst in de periode 2003-2005. Met ruim een miljoen gelooid konijnenpelzen was Marokko in 2005 de op één na belangrijkste bron van gelooid niet-samengevoegde pelzen, na Spanje.

Al met al was de EU echter een netto-exporteur van gelooid niet-samengevoegde konijnenpelzen. De import bedroeg in 2005 circa 5,3 miljoen stuks, terwijl de export 21,7 miljoen stuks groot was (figuur 9). De export kwam voor het grootste deel voor rekening van Spanje, gevolgd door Frankrijk, België en Italië.

Figuur 9. Export van gelooid niet-samengevoegde konijnenpelzen door EU-landen, naar land van herkomst, in miljoenen stuks (1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

Uit figuur 10 blijkt dat zowel gelooid niet-samengevoegde pelzen naar andere EU-landen als naar buiten de EU werden geëxporteerd. De export ging voor ongeveer driekwart naar landen buiten de EU. Het grootste deel van de export was bestemd voor China (inclusief Hong Kong). Op basis van de cijfers kunnen we concluderen dat de Chinese markt voor gelooid konijnenpelzen sterk in ontwikkeling was (figuur 10). Binnen de EU waren Italië en België de belangrijkste bestemmingen voor de export van andere EU-landen.

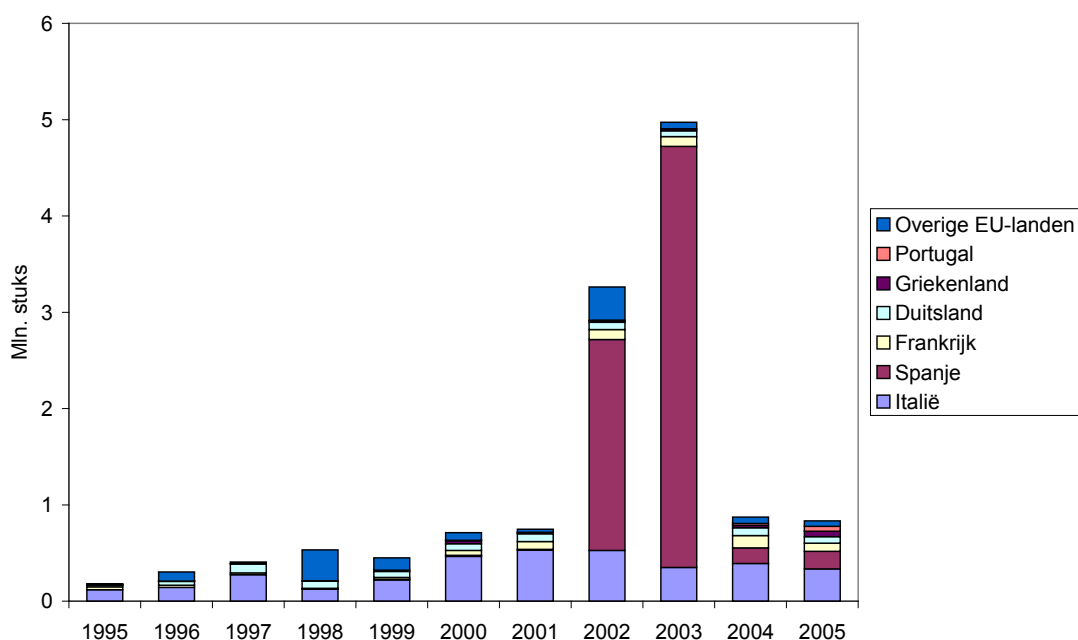

Figuur 10. Export van gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen door EU-landen, naar land van bestemming, in miljoenen stuks (1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

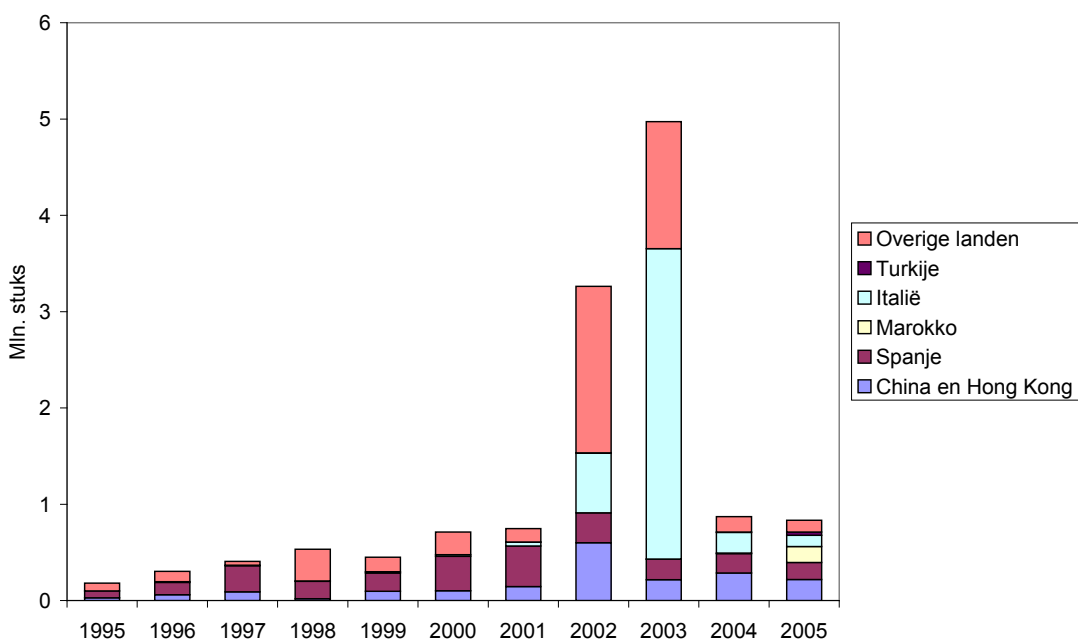
Samengevat: de gezamenlijke EU-import van gelooide niet-samengevoegde pelzen lag in 2005 rond 5,3 miljoen pelzen, terwijl de export veel hoger was met ongeveer 21,7 miljoen stuks. Spanje, Frankrijk en België waren de grootste exporteurs van gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen in de EU. Italië was een netto-importeur van konijnenpelzen, waarschijnlijk vanwege de mode-industrie. Als landen van herkomst was met name Spanje erg belangrijk, terwijl Roemenie, China en vooral Marokko de laatste jaren in opkomst waren als leverancier van gelooide niet-samengevoegde konijnenpelzen. De Europese pelzen gingen vooral naar landen buiten de EU, waarbij China en Turkije snel groeiende afzetmarkten waren.

3.1.3 De handel in gelooide samengevoegde konijnenpelzen

In Figuur 11 tot en met 14 staan de im- en exportgegevens van gelooide samengevoegde pelzen weergegeven. De handel in deze productcategorie was qua omvang veel kleiner dan die van de andere twee categorieën. In totaal werden in 2005 door de EU-landen zo'n 0,8 miljoen gelooide samengevoegde pelzen geïmporteerd; voor een totale waarde van ongeveer 14,3 miljoen euro. Uit figuur 11 blijkt dat vooral Italië, Spanje en Frankrijk de gelooide samengevoegde pelzen importeerden. Het is niet duidelijk in hoeverre dit eerste kwaliteitspelzen of pelzen uit de vleesproductie betrof.

Figuur 11. Import van gelooid samengevoegde konijnenpelzen door EU-landen, naar land van bestemming, in miljoenen stuks (1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

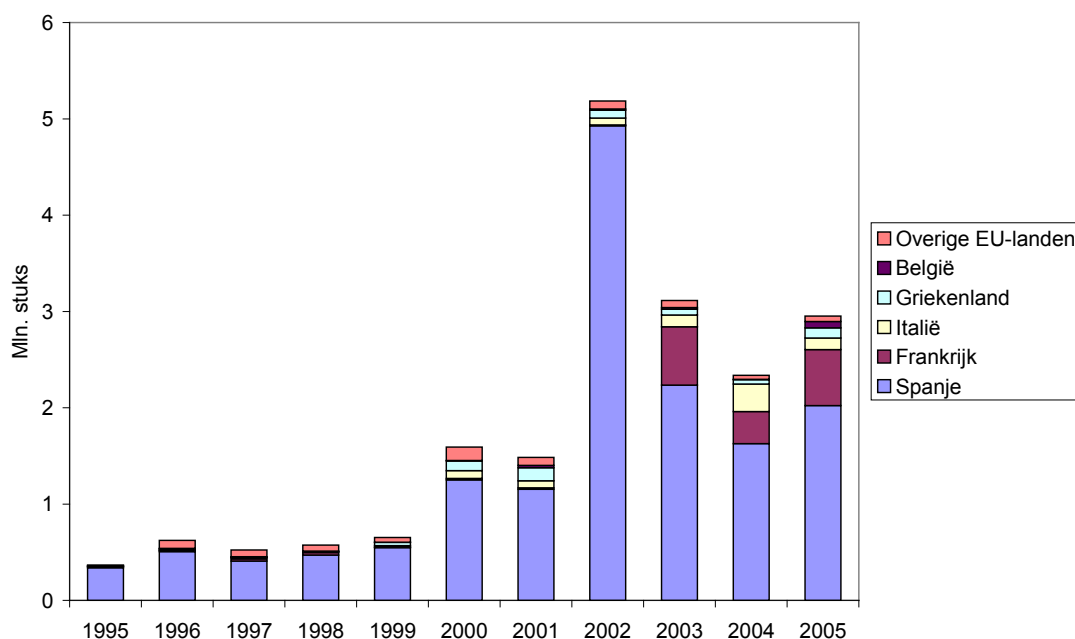

Figuur 12. Import van gelooid samengevoegde konijnenpelzen door EU-landen, naar land van herkomst, in miljoenen stuks (1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

De EU importeerde voornamelijk samengevoegde gelooid pelzen uit China en Hong Kong. Het laatste jaar werden veel pelzen uit Marokko geïmporteerd, maar het is vooralsnog niet duidelijk of deze importstroom blijvend is of niet. De vreemde uitschieters in de import van Spanje (2003 en 2004) en de import vanuit Italië (2002 en 2003) zijn waarschijnlijk statistisch van aard (en niet terug te vinden in de corresponderende export naar Spanje en export vanuit Italië. Italië

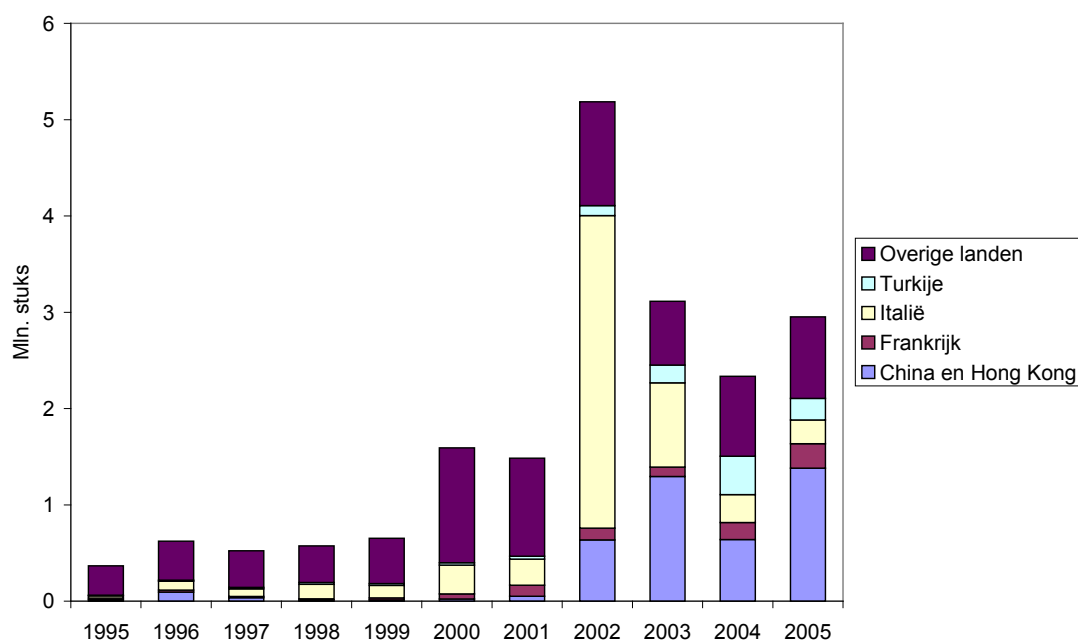
is de belangrijkste EU-afzetmarkt voor buitenlandse samengevoegde pelzen, terwijl Spanje de belangrijkste EU-leverancier was. Italië importeerde met name samengevoegde pelzen uit China en Spanje. De laatste jaren waren ook Turkije en Bulgarije in opkomst als leverancier. Alles bij elkaar zijn het echter geen enorme handelsstromen in deze productcategorie. Italië importeerde in 2005 in totaal 335 duizend stuks voor een bedrag van ongeveer 5,6 miljoen euro.

De export van gelooide samengevoegde huiden vond met name plaats in Spanje, Italië, Frankrijk en Griekenland (zie figuur 13). Ook hier waren de stromen relatief klein van omvang. Spanje was de belangrijkste exporteur van samengevoegde pelzen naar aantallen en naar exportwaarde, met een totale export in 2005 van 2 miljoen stuks (6,8 miljoen euro). Hoewel Frankrijk in aantallen de tweede exporteur was (0,57 miljoen stuks; 720 duizend euro), was Italië dat naar exportwaarde (120 duizend stuks; 1,7 miljoen euro). De waarde van de pelzen (lees de prijs) schommelde sterk van jaar tot jaar. De pelzen werden verhandeld naar landen binnen de EU (met name Frankrijk, Duitsland, Italië) en buiten de EU (met name China, Taiwan en Turkije). Frankrijk exporteerde alleen naar buiten Europa, namelijk naar China en Singapore.

Figuur 13. Export van gelooide samengevoegde pelzen door EU-landen, naar land van herkomst, in miljoenen stuks (1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

In figuur 14 wordt de export van de EU-landen van gelooide samengevoegde konijnenpelzen naar land van bestemming weergegeven (in aantallen pelzen). Terwijl Frankrijk en Italië de belangrijkste Europese afzetmarkten waren, was ook in deze categorie China sterk in opkomst. Inmiddels beslaat de export naar China vrijwel de helft van de totale EU-export van gelooide samengevoegde pelzen.

Figuur 14. Export van gelooide samengevoegde konijnenpelzen door EU-landen, naar land van bestemming, in miljoenen stuks (1995-2003 EU-15, 2004-2005 EU-25; Bron: Eurostat).

Samengevat: de export van gelooide samengevoegde pelzen door EU-landen in 2005 lag rond 3 miljoen pelzen. Spanje was de grootste exporteur van gelooide pelzen. Andere Europese landen die zich bezighouden met de export van gelooide samengevoegde konijnenpelzen waren Duitsland, Polen, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk. Echter, de handelsvolumes in deze productcategorie waren zeer beperkt. De pelzen werden voor een deel binnen en een deel buiten de EU afgezet. Buiten de EU-landen werden steeds meer pelzen geëxporteerd naar China. Pelzen die in de EU geïmporteerd werden van buiten de EU waren afkomstig uit China, Marokko en Turkije.

3.2 De waarden van de konijnenpelzen

Aan de hand van de totale opbrengsten en aantallen pelzen is de prijs van de pelzen per stuk berekend. Deze gegevens staan weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: EU exportprijzen van de ongelooide, niet samengevoegde en samengevoegde pelzen in 2000 tot en met 2005, uitgedrukt in Euro per stuk.

EU exportprijzen in euro per stuk	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ongelooide konijnenpelzen	0.44	0.38				
Gelooide konijnenpelzen (niet samengevoegd)	0.72	1.14	0.97	0.86	0.78	0.85
Gelooide konijnenpelzen (samengevoegd)	10.70	13.72	4.76	5.70	5.75	3.98

Uit de tabel blijkt dat de ongelooide en niet verwerkte gelooide pelzen slechts een geringe opbrengst hebben en dat de verdiensten uit de grote aantallen moeten worden gehaald. De gelooide deels verwerkte vellen daarentegen zijn een stuk duurder.

3.3 Handelsgegevens veilinghuizen

De volgende veilinghuizen zijn aangeschreven met het verzoek om informatie over de veilinggegevens van konijnenpelzen: *Kopenhagenfur* in Denemarken, *Finland fur* in Finland, *Westcanfurauction* en *Nafa Canada* in Canada, *Furhaversters* en *Seatlefur* in the USA, *Sojuzpushnina* in Rusland en *Audong fur* in China.

Van Kopenhagenfur, Finland fur, Rusland en China werd een reactie ontvangen. Finland fur en Sojuzpushina gaven aan dat in hun veilinghuis geen konijnenbont wordt geveild. Kopenhagenfur liet weten dat de konijnenpelzen slechts een kleine handel is en dat het alleen Rex konijnenpelzen betreft. In de afgelopen twee jaar verkochten ze ongeveer 10.000 pelzen. De pelzen waren afkomstig uit Denemarken, Duitsland en de Baltische landen. De pelzen werden aangekocht door Italië en Duitsland (persoonlijke mededeling dhr Reinhold van Kopenhagenfur).

De konijnenproductie in China is veel kleiner dan die van Europa omdat konijnenvlees in China niet veel wordt gegeten. De meeste pelzen zijn afkomstig uit dorpen in kleine aantallen. Naast dat veel konijnen voor eigen productie achter het huis worden gehouden zijn er grote konijnenhouderijen (persoonlijke mededeling dhr Shanna van Audong).

Vanuit de veilinghuizen in de Verenigde Staten van Amerika en Canada werd geen reactie ontvangen. Wel gaf een onderzoeker op het gebied van vleeskonijnen in de Verenigde Staten van Amerika aan dat de pelzen van de vleeskonijnen van weinig waarde zijn en dat het meeste gebruikt wordt voor vilt en niet zozeer voor kleding omdat de kwaliteit te slecht is. Vermoedelijk worden konijnenbontproducten uit China verhandeld op de markt in de Verenigde Staten van Amerika, maar verdere informatie ontbrak (persoonlijke mededeling Lukefahr).

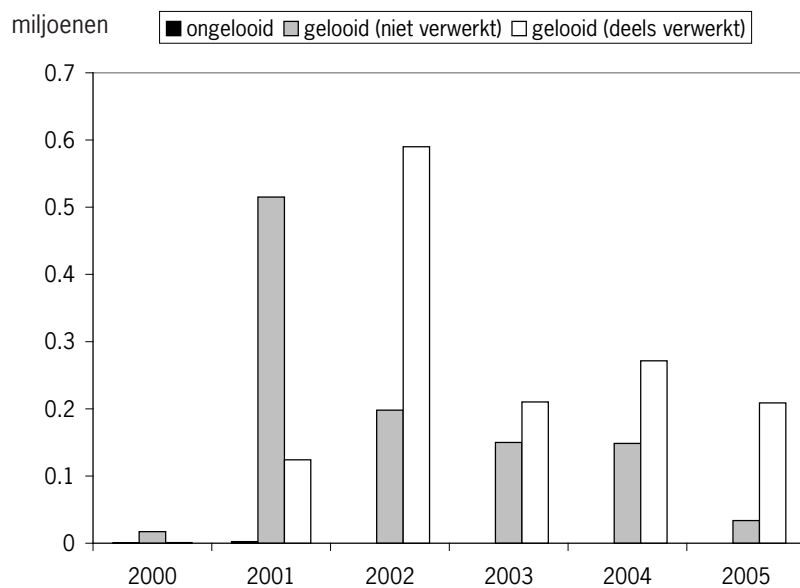
3.4 De handel in pelzen van het Orylag konijn

Op jaarbasis worden ongeveer 100.000 pelzen van Orylag konijnen geproduceerd in Frankrijk. De pelzen gaan rechtstreeks naar een looierij in Barcelona. Van daaruit worden ze verhandeld naar de groothandel, de bontverwerkers als ook naar de Haute Couture ontwerpers (Thebault et al., 2000). Italië importeert 60% van de pelzen. Van de pelzen worden onder andere schoenen, kleding, accessoires, fijn leer handwerk gemaakt (INRA, 2007). Naast het bont wordt ook het vlees afgezet als "Rex du Poitou" vlees naar de exclusievere restaurants rond Parijs en in de regio (Lapinrex, 2007).

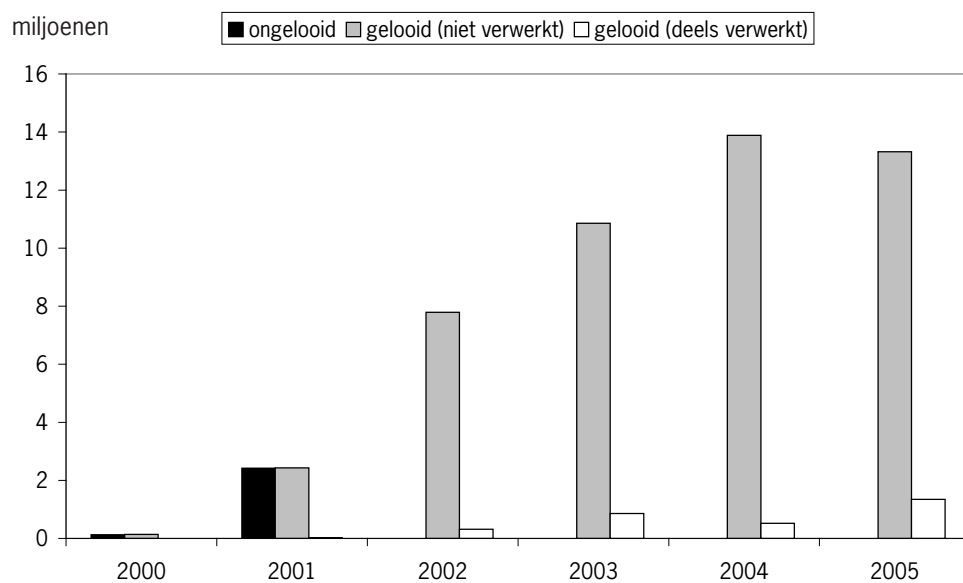
3.5 De handel van konijnenpelzen in China

China wordt wel gezien als 's werelds grootste exporteur van bont, maar speelt ook een belangrijke rol in the import van bont (Hsieh-Yi et al. 2007) zie figuren 15 en 16. Uit Figuur 15 blijkt dat in 2002 een sterke toename van import van pelzen vanuit Europa plaatsvond. Deze stijging lijkt toegeschreven te kunnen worden aan de sterke stijging van pelzen van Spanje naar China van 2.161.700 pelzen in 2001 naar 7.778.584 pelzen in 2002. een directe oorzaak voor deze toename is niet gevonden (Broekhuizen et al., 2007). Uit Figuur 16 blijkt dat de export van pelzen van China naar Europa met name betrekking heeft op gelooide pelzen. Er worden nauwelijks ongelooide pelzen vanuit China naar Europa verhandeld.

De markt van Rex konijnen in China wordt gekenmerkt door grote fluctuaties. Naast de hele pels wordt ook alleen de wol (haren) gebruikt. In 2000 nam de productie van Rex konijnen toe omdat de prijs voor wol en pels sterk stegen (53,7% hoger dan in 1999) De prijs steeg van 25.07 yuan/pels (10 yuan is 1 euro) in maart 1999 naar 45.6 in April 2000. Echter in 2001 vond een snelle daling plaats naar 18.13 yuan/pels. Vanwege de lage prijzen werden de meeste Rex konijnen geslacht, maar medio 2003 nam de prijs en dus ook het aantal konijnen weer toe met een nieuwe topprijs in 2004 van 60-70 yuan. De prijzen daalden echter weer eind 2004 met 23,7%. De gemiddelde prijs tussen 2000 en 2004 was 34.08 yuan/pels. Dit komt overeen met een netto opbrengt van 15 yuan per konijn. Vanwege toename van productie-mogelijkheden wordt een toename in de toekomst verwacht (Zhong-LiMin, 2005). Kwaliteit is echter een voorwaarde voor een goede prijs. In het algemeen vormt dit een probleem bij de productie van Rex konijnen. Kwaliteitsverschillen zijn groot, deels veroorzaakt door verschillen in seizoen. Volgens Yifu Chen (2005) zijn boeren door de lage prijzen in 2002 overigens terughoudend geworden in het fokken van grote aantallen Rex konijnen

Figuur 15. Import van konijnenpelzen van China vanuit EU-landen van 2000 tot en met 2005 voor ongelooide, gelooide niet verwerkte en gelooide deels verwerkte pelzen, uitgedrukt in miljoenen.

Figuur 16. Export van konijnenpelzen vanuit China naar EU-landen van 2000 tot en met 2005 voor ongelooide, gelooide niet verwerkte en gelooide deels verwerkte pelzen, uitgedrukt in miljoenen.

4 Welzijnsregelgeving omtrent het houden van konijnen

Er is weinig regelgeving op het gebied van konijnen. Vanuit de Europese Unie bestaan twee richtlijnen die op de konijnen van toepassing zijn te weten: EU 98/58 en EU 93/119 die respectievelijk verwijzen naar het welzijn van dieren gehouden voor productiedoeleinden en het welzijn van het dier bij slachten of doden. Richtlijn EU 98/58, ingesteld in 1998, beschrijft minimumeisen voor de bescherming van dieren gefokt of gehouden voor productiedoeleinden. De richtlijn is van toepassing op alle dieren (met inbegrip van vissen, reptielen en amfibieën) die worden gefokt of gehouden voor de productie van voedsel, wol, huid of pels of voor andere landbouwdoeleinden. De lidstaten zorgen ervoor dat de eigenaar of houder alle passende maatregelen treft om het welzijn van zijn dieren te garanderen en om te garanderen dat die dieren niet onnodig aan pijn of leed worden blootgesteld en dat hen geen onnodig letsel wordt toegebracht. De belangrijkste punten zijn:

- De huisvesting moet voldoen aan hun fysiologische en ethologische behoeften gebaseerd op bestaande ervaring en wetenschappelijke kennis.
- Er dienen voldoende verzorgers te zijn, die over de nodige vaardigheden en vakbekwaamheid beschikken.
- Verder moeten de dieren minimaal eenmaal per dag worden gecontroleerd. Dieren die ziek zijn worden gelijk verzorgd en zo nodig geïsoleerd. Alle gegevens van inspectie, ziekte, behandeling e.d. dienen te worden vastgelegd.
- Dieren dienen met regelmatige tussenpozen een toereikende hoeveelheid gezond en geschikt voer krijgen. De voer- en waterbakken dienen zodanig te worden geplaatst dat het gevaar voor verontreiniging wordt beperkt.
- Er mogen geen fokmethoden worden toegepast die de dieren pijn of letsel toebrengen of kunnen toebrengen, behalve wanneer het effect minimaal en tijdelijk is of uitdrukkelijk volgens de nationale voorschriften is toegestaan.

Richtlijn EU 93/119, ingesteld in 1993, beschrijft minimumnormen voor de bescherming van dieren bij het slachten of doden om een rationele ontwikkeling van de productie te garanderen en het vrije verkeer van dieren en dierlijke productie te vergemakkelijken. De richtlijn schrijft voor dat de dieren elke vermijdbare opwinding of pijn en elk vermijdbaar lijden moet worden gespaard. In de richtlijn staan de volgende eisen:

- Slachthuizen en instrumenten/ installaties voor het fixeren, bedwelmen of doden van dieren. Deze laatste moeten zo ontworpen zijn dat de dieren snel kunnen worden bedwemeld of gedood.
- Het personeel moet over de nodige kennis en beroepsbekwaamheid beschikken
- De voorschriften die in acht moeten worden genomen bij het slachten en doden buiten de slachterij. Een afwijkende regel geldt voor pluimvee, konijnen, varkens, schapen en geiten, indien deze dieren voor eigenconsumptie worden geslacht.
- Gewonde dieren moeten ter plaatse worden geslacht of gedood.
- Voor dieren die in containers worden aangeleverd geldt dat ze zo snel mogelijk na aankomst moeten worden geslacht. Indien dit niet mogelijk is, dienen de dieren drinkwater te krijgen. Dieren die niet binnen 12 uur na aankomst zijn geslacht, dienen te worden gevoerd.
- Toegestane methoden voor het doden van dieren, die worden gehouden vanwege het bont zijn: mechanische apparatuur die binnendringen in de hersenen, injectie met overdosis van een middel met anesthesische werking, blootstelling aan een gas (koolmonoxide, chloroform, kooldioxide en kooldioxide), en elektrische schok met hartstilstand tot gevolg.

Bovenstaande methoden worden nader omschreven in de richtlijn.

Verder is er een aanbeveling van de Raad van Europa voor de houderij van dieren die gehouden worden voor het bont (Council of Europe, 2007). De konijnen worden echter niet tot deze groep gerekend. Wel is in 2000 een start gemaakt om te komen tot richtlijnen voor het houden van konijnen gebaseerd op voorstellen uit Frankrijk, Nederland en Zwitserland (T-AP, 2002).

In Nederland geldt sinds 2006 een verordening voor het houden van konijnen die in samenwerking met konijnenhouders, overheid en dierenbescherming tot stand is gekomen. De richtlijn

gaat uit van het Productschap Pluimvee en Eieren onder de naam Verordening welzijnsnormen konijnen. Voor het eerst zijn normen gesteld aan de huisvesting en eisen aan het management van productie- en vleeskonijnen. De belangrijkste eisen die aan de huisvesting van voedsters worden gesteld zijn (PVE, 2007):

1. De huisvesting van voedsters moet ten minste aan de volgende eisen voldoen:
 - a. per voedster is een vloeroppervlakte van ten minste 4500 cm² beschikbaar, waarbij de oppervlakte van de vloer van de nestkast en van het plateau kunnen worden meegerekend;
 - b. de hoogte van de kooi is over ten minste 1/3 deel van het vloeroppervlak ten minste 60 cm;
 - c. de kooi is voorzien van een horizontaal aangebracht plateau, waarvan de oppervlakte ten minste 900 cm² bedraagt. De afstand van het plateau tot aan de bodem en van het plateau tot aan de bovenkant van de kooi moet minimaal 25 cm bedragen;
 - d. indien een deel van de kooi een gaasbodem heeft, dient het gaas van het bovenliggende draad een diameter te hebben van ten minste 3,0 mm. Hierbij moet de afstand tussen het middelpunt van de bovenliggende draden minimaal 10 mm en maximaal 16 mm bedragen.
2. De huisvesting van fokrammen voldoet ten minste aan de volgende eisen:
 - a. per fokram is een vloeroppervlakte van ten minste 4000 cm² beschikbaar;
 - b. de hoogte van de kooi is overal ten minste 60 cm;
 - c. indien de kooi een gaasbodem heeft, dient het gaas van het bovenliggende draad een diameter te hebben van ten minste 3,0 mm. Hierbij moet de afstand tussen het middelpunt van de bovenliggende draden minimaal 10 mm en maximaal 16 mm bedragen.
3. De huisvesting van vleeskonijnen voldoet ten minste aan de volgende eisen:
 - a. vleeskonijnen worden in groepen van ten minste 2 dieren gehouden;
 - b. indien een groep uit minder dan 5 dieren bestaat is per vleeskonijn een vloeroppervlakte van ten minste 700 cm² beschikbaar;
 - c. indien een groep uit 5 of meer dieren bestaat is per vleeskonijn een vloeroppervlakte van ten minste 600 cm² beschikbaar;
 - d. de afstand tussen de bovenkant en de onderkant van de kooi bedraagt overal ten minste 40 cm;
 - e. indien plateaus zijn aangebracht dienen deze minimaal 10 cm breed te zijn en de afstand van het plateau tot aan de bodem en van het plateau tot aan de bovenkant van de kooi moet minimaal 25 cm zijn. De oppervlakte van het plateau kan worden meegerekend in de totale vloeroppervlakte. Daarnaast dient op minimaal 1/4 van de totale vloeroppervlakte de afstand tussen de bodem en de bovenkant van de kooi 40 cm hoog te zijn;
 - f. indien de kooi een gaasbodem heeft, dient het gaas van het bovenliggende draad een diameter te hebben van ten minste 3,0 mm. Hierbij moet de afstand tussen het middelpunt van de bovenliggende draden minimaal 10 mm en maximaal 16 mm bedragen.

Daarnaast gelden bepalingen voor het verrijken van de leefomgeving van het konijn: Konijnen krijgen dagelijks de beschikking over voldoende speelmateriaal of ruwvoer.

Ten aanzien van het stalklimaat gelden de volgende bepalingen:

1. In de stal wordt een dag- en nachtritme gehanteerd dat bestaat uit minimaal 8 uur licht en minimaal 8 uur donker, waarvan in beide gevallen 4 uur aaneengesloten.
2. De lichtintensiteit in de stal bedraagt voor voedsters en fokrammen op dierhoogte minimaal 20 Lux gedurende ten minste 8 uur per dag.
3. Tussen de licht- en donkerperiode wordt voor voedsters en fokrammen een schemerperiode van minimaal een uur toegepast.

Deze verordening is een eerste stap naar verbetering van het welzijn van konijnen in de commerciële vleeskonijnenhouderij in Nederland. De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren streeft naar groepshuisvesting, maar het bleek niet haalbaar om dit nu al te verplichten. Hiervoor is meer onderzoek nodig naar technische en bedrijfseconomische kanten van een dergelijk houderijstelsel. Of deze verordening ook zal gelden voor eventuele konijnenbontproducenten is onduidelijk, omdat in de verordening nadrukkelijk wordt verwezen naar de productie van vleeskonijnen.

5 Discussie

Doel van dit onderzoek was om de handel en productie van konijnenbont in kaart te brengen. Aan de hand van mail en telefonische contacten met diverse personen, instellingen en bedrijven is getracht informatie te verkrijgen. Dit was een tijdrovende bezigheid en leverde slechts beperkte informatie op. Het werd duidelijk dat het konijnenbontcircuit of slechts klein is of goed afgeschermd wordt. Dit laatste lijkt echter niet waarschijnlijk omdat de personen die zijn benaderd in veel gevallen zonder problemen hun medewerking verleenden.

Aan de hand van de Eurostat gegevens werd duidelijk dat in 2005 circa 25 miljoen gelooide (losse) konijnenpelzen werden verhandeld (im- en export). Dit betreft pelzen van alle konijnen, zowel Rex als vleeskonijnen. Er zijn geen aanwijzingen gevonden dat in de EU-landen op grote schaal Rex konijnen worden gehouden. Op de veiling in Kopenhagen werden in de afgelopen twee jaren slechts 10.000 pelzen aangeboden, terwijl een aantal andere veilinghuizen aangaf geen konijnenpelzen te veilen. Het lijkt waarschijnlijk dat het merendeel van de verhandelde pelzen uit de vleesproductie afkomstig zijn. Er zijn aanwijzingen dat een deel van de pelzen rechtstreeks wordt doorverhandeld, buiten de veilingen om. Dit betreft pelzen van vleeskonijnen, maar ook pelzen uit de hobbyfokkerij en het Orylag konijn. Op basis van de bevindingen van dit onderzoek bestaat de indruk dat de handel in konijnenpelzen slechts een kleine markt is, maar het is moeilijk om een goede schatting te geven van de werkelijke productie van konijnenbont. Het verdient de voorkeur om te zoeken aan het begin van de productieketen, te weten de konijnenhouders. Hiervoor lijkt een nauwkeurigere onderverdeling in categorieën in Eurostat noodzakelijk. Het is echter niet waarschijnlijk dat dit zal gebeuren, omdat de handel hiervoor te klein is. Andere mogelijkheden, die niet in dit onderzoek zijn opgenomen, is het opvragen van gegevens bij alle leerlooierijen in de EU en het vergelijken van de aantallen konijnenpelzen met de slachtgegevens van het aantal geslachte vleeskonijnen in de EU. Bij deze laatste bestaat echter de kans dat nauwelijks verschillen worden gevonden, omdat hoogstwaarschijnlijk het vlees van bontkonijnen ook voor humane dan wel dierlijke consumptie wordt gebruikt. Bij Orylag konijnen is in ieder geval gebleken dat het vlees verkocht wordt als een exclusief product. Hoewel dergelijke aanwijzingen niet zijn gevonden voor andere bontkonijnen is de waarde van konijnenvlees is te groot om het als afval te verwerken.

Alhoewel een onderzoek vermeldde dat de pelzen van vleeskonijnen als bont verwerkt zouden kunnen worden, blijkt uit de praktijk dat het een mindere kwaliteit heeft en veelal wordt gebruikt voor het vervaardigen van garen, vilt en wol. Wat mogelijk bijdraagt tot een lage verwerking van pelzen van vleeskonijnen tot bont is dat er al een grote markt bestaat van eerste kwaliteitsbont van nerts en vossen. Deze pelzen zijn wereldwijd meer gewild.

Aan de hand van de Eurostat data was het mogelijk om handelsstromen in kaart te brengen. Het blijkt dat de landen waar veel konijnenvlees wordt geproduceerd, namelijk Frankrijk, Italië, Spanje en Portugal, ook een belangrijk aandeel hebben in de handel van konijnenpelzen. Een uitzondering hierop is België. Dit land is geen grote producent van konijnenvlees, maar verhandelt toch meer dan 50% van de ruwe pelzen. De aanwezigheid van een grote handelaar in dit land die vellen opkoopt voor verwerking en een deel van de ruwe pelzen doorverhandelt naar China lijkt dit te verklaren. Wat opvalt uit de Eurostat gegevens is dat veel handel tussen EU-landen plaatsvond. Hierbij speelden Italië en Spanje een belangrijke rol. Opvallend is dat Italië (het grootste konijnenvlees producerende land in Europa) vrijwel evenveel ruwe pelzen importeerde als exporteerde (3 miljoen pelzen), terwijl gelooide niet-samengevoegde pelzen voornamelijk werden geïmporteerd. Ruim driekwart hiervan kwam uit andere EU-landen, het overige deel voornamelijk uit China en Hongkong. Dit zou kunnen samenhangen met het feit dat Italië een belangrijk mode land is en mogelijk vooral kwaliteitspelzen aankocht voor verwerking in kleding. Spanje daarentegen is een exporterend land van met name gelooide niet-samengevoegde pelzen en gelooide samengevoegde pelzen. Binnen de EU exporteerde Spanje naar voornamelijk Frankrijk, Duitsland en Italië. Ruim driekwart van de pelzen werd door Spanje naar landen buiten de EU geëxporteerd (voornamelijk China, Taiwan en Turkije). De aanwezigheid van goedkope arbeid voor de verdere verwerking van de pelzen speelt hierbij waarschijnlijk een rol. Buiten Europa speelden China en Zuid Amerika een belangrijke rol in de handel van konijnenpelzen. Ook dit lijkt samen te hangen met de goedkope arbeid in deze landen. De handel in konijnenpelzen in China wordt gekenmerkt door sterke fluctuaties die samen lijken te hangen met de schommeling in de opbrengstprijzen.

De tweede doelstelling, de productie van konijnenbont in kaart brengen is niet geheel geslaagd. Informatie specifiek over het houden en produceren van bontkonijnen was beperkt beschikbaar. Informatie over (re)productie van vleeskonijnen was voldoende aanwezig en is daarom deels gebruikt om inzicht te geven in de (re)productie van bontkonijnen omdat veel karakteristieken overeenkomstig zullen zijn. In de EU bestaat geen richtlijn voor het houden van (vlees)konijnen. In de EU-landen worden voedsters veelal in draadgazen kooien met een afmeting van 50 x 60 cm gehouden, terwijl de vleeskonijnen met meerderen (ong. 6 stuks) in een kooi van 50 x 70 cm zitten. Het Orylag konijn wordt in grote lijnen op dezelfde wijze gehouden als de vleeskonijnen, met het verschil dat de kooien groter zijn, waarschijnlijk om beschadigingen van de pels te voorkomen en de dieren vanaf 8 á 9 weken individueel worden gehuisvest. Over de productie van Rex konijn is weinig bekend. Aangenomen mag worden dat de houderij in grotere aantallen overeenkomt met de vleeskonijnen. Bij de sport/hobbyfokkerij worden de konijnen veelal in strohokken gehouden. Echter hoe de konijnen “achter het huis” worden gehouden is onbekend. We hebben geen gegevens kunnen vinden over de productie van konijnenpelzen in China. In China zijn konijnen geen favoriet voedsel en worden veelal in kleine aantallen achter het huis gehouden.

Nederland loopt voorop in de EU met een welzijnsverordening sinds 2006 waarin eisen en afmetingen aan de houderij van vleeskonijnen worden gesteld. Deze verordening gaat uit van de ethologische behoeften van het dier, met andere woorden dat het zijn normale gedragspatroon zoveel mogelijk moet kunnen uiten in de betreffende huisvesting. Het lijkt daarom logisch dat wanneer er regelgeving zou komen voor bontkonijnen (of konijnen in het algemeen), deze minstens moeten voldoen aan de verordening voor vleeskonijnen. Het individueel huisvesten van bontkonijnen zou dan een belangrijk knelpunt kunnen vormen.

6 Conclusies en aanbevelingen

1. In de EU-landen vindt productie en handel van konijnenpelzen plaats. Het betreft pelzen van speciale bontkonijnen (het Rex konijn en de Orylag) als ook van konijnen uit de vleesproductie.
2. Binnen dit onderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden dat Rex konijnen op grote schaal intensief en bedrijfsmatig worden gehouden voor het verkrijgen van konijnenbont.
3. In de EU spelen Italië, Spanje, Frankrijk en België een hoofdrol in de handel van konijnenpelzen. Italië, Spanje en Frankrijk behoren tot de grootste konijnenvlees producerende landen in de EU.
4. Het grootste deel van de handel in konijnenpelzen door EU-landen vindt plaats met andere EU-landen. Een kwart van de export en import vindt plaats met landen van buiten de EU.
5. Buiten de EU spelen China en Zuid-Amerika een belangrijke rol in de handel van konijnenpelzen.
6. In het geval van Orylag konijnen in Frankrijk is sprake van dubbel-doel functie, naast het bont wordt ook het vlees gebruikt. Het is onbekend wat met het vlees van andere bontkonijnen gebeurt.
7. Binnen de EU zijn geen richtlijnen voor het houden van konijnen. In Nederland gelden sinds 2006 welzijnsnormen voor het houden van vleeskonijnen.
8. De productie van het Orylag konijn vindt plaats in draadgazen kooien. De afmetingen van een kooi voor het Orylag konijn is tweemaal de oppervlakte van een kooi voor vleeskonijnen. Het Orylag konijn wordt vanaf 8 á 9 weken individueel gehuisvest. De rammen worden niet gecastreerd. Over de productie van andere bontkonijnen is weinig bekend.
9. Er zijn vooralsnog geen aanwijzingen gevonden dat Nederland een rol speelt bij de productie van en handel in konijnenbont.
10. Informatie over konijnenbont is moeilijk te verkrijgen. Een insteek voor vervolgonderzoek zou kunnen zijn via de kledingindustrie of naaiateliers informatie vergaren over inkoop en verwerking van konijnenbont.
11. Een andere insteek voor vervolgonderzoek zou kunnen zijn om via de humane en/of diervoederindustrie meer te weten te komen over de herkomst en gebruik van konijn-ingrediënten.
12. De verwachting is dat met name in Frankrijk, Spanje en Italië mogelijkheden liggen om meer informatie te vergaren. Het vergt echter naar alle waarschijnlijkheid een lange termijn onderzoek in de landen zelf.

Referenties

- Besluit doden van dieren, 1997. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 235.
- Broekhuizen A., van Kooten M., Lenaers P., Remijn N., Stickelbruck L., Warnas M. 2007. Rabbit fur production in Europe. Mapping a non-transparent market: information search, stakeholder analysis and fur trading data. Student report AMC project 351 Wageningen University.
- Cheeke P. R., Patton N.M., Lukefahr S., McNitt J. I., 1987. Rabbit production. The Interstate Printers and Publishers Inc. Danville, Illinois, USA.
- Chen-YiFu, 2005. Prediction on market of rabbit products and recommendations. Chinese Journal of Rabbit Farming 2: 3-4.
- Colin M., Lebas F., 1996. Rabbit meat production in the world. A proposal for every country. Proc. 6th World Rabbit Congress, Toulouse, France, 3: 323-330.
- Gelein C., 1980. Het konijn (eerste druk). Zutphen, B.V. W.J. Thieme & Cie.
- Hsieh-Yi, Yi-Chiao, Maas B., Rissi M., 2005. Dying for fur. A report on the fur industry in China. EAST International /Swiss Animal Protection.
- Hoy S. 2006. Nursing behaviour of wild and domestic rabbits. In: Recent advances in rabbit sciences. Eds. Maertens L. and Coudert P., COST and ILVO publication, 300, Merelbeke, Belgium.
- Kooistra R., 1974. Konijnen houden als liefhebberij (tweede druk). Zutphen N.V. W.J. Thieme & Cie.
- KWIN, 2006-2007. Kwantitatieve Informatie Veehouderij, Animal Sciences Group, Wageningen UR, Lelystad.
- Land- en tuinbouwcijfers, 2007. Landbouw Economisch Instituut en Centraal Bureau voor de Statistiek, Nederland, 270 p.
- Larzul C., Thébault R.G., Allain D. 2004. Effect of feed restriction on rabbit meat quality of the Rex du Poitou. Meat Science 67, 479-484.
- Lebas, F., Coudert, P., Rouvier, R. de Rochambeau, H., 1986. The rabbit, husbandry, health and production. FAO, 235 p.
- Niedzwiedek S., Bielanski P., Zajac J., 1996. Studies on fur performance of skins of rabbits bred for meat production. Proc. 6th World Rabbit Congress, Toulouse, France, 1, 371-373.
- NOK, 1996. Nederlandse Organisatie van Konijnenhouders - kontaktblad, 1.
- Segers, J., Sterenborg, M., 2007. Konijnenbont in de Nederlandse hobbyfoksector. Studentenscriptie Hogeschool Van Hall Larenstein, Leeuwarden. 25 p.
- T-AP, 2002. Standing Committee of the European Convention for the animals kept for farm purposes (Information documents CM/Inf(2002)6).
- Thébault R.G., Allain D., Rochambeau de H., Vrillon J.L. 2000. Selection scheme and genetic improvement of Orylag for fur production. In: Proc. VIIth Intern. Sci. Congress in Fur Animal Production Scientifur 24: 81-86.
- Zhong-LiMin, 2005. Retrospect and prospects of fluctuating pattern of Rex rabbit fur market. Chinese Journal of Rabbit Farming 2: 17-18 (vrij vertaald door Luming Ding).

Websites (geraadpleegd tussen mei en september 2007)

- Council of Europe, 2007: www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co-operation/biological_safety_use_of_animals/farming
- EU 98/58: www.europa.eu/scadplus/leg/nl/lvb/l12100.htm
- EU 93/119: www.europa.eu/scadplus/leg/nl/lvb/l12054.htm
- INRA, 2007: www.international.inra.fr/press/orylag_fur_and_rex_du_poitou
- Jeune Agriculteurs, 2007: www.ja.web-agri.fr/monteur/552/552P43.html
- Lapinrex, 2007: www.lapinrex.free.fr/orylag.html
- MSU, 2007: www.msucare.com/livestock/small_animal/slaughter.html
- PVE, 2007: www.pve.nl
- Walther, 2007: home.casema.nl/d.walther/Rivendell/Pages/rex.htm
- Wikipedia, 2007a: nl.wikipedia.org/wiki/leerlooi
- Wikipedia, 2007b: nl.wikipedia.org/wiki/Garen_%28draad%29
- Wikipedia, 2007c: [nl.wikipedia.org/wiki/vilt_\(textiel\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/vilt_(textiel))

